

EG
23

ELECCIONS
GENERALES
2023

A portrait of a middle-aged man with short, dark, curly hair and a light beard, smiling at the camera. He is wearing a dark blue herringbone suit jacket, a light blue dress shirt, and a red and blue striped tie. The background is a plain, light grey.

CONFIANÇA

DEMÒCRATES + CC + aC + UP + INDEPENDENTS

- 1_ Xavier Espot
 - 2_ Meritxell López
 - 3_ Carles Enseñat
 - 4_ Raul Ferré
 - 5_ Carol Puig
 - 6_ Gemma Riba
 - 7_ Mònica Bonell
 - 8_ Manuel Linares
 - 9_ Xavier Sopena
 - 10_ Èrica Armengol
 - 11_ Montserrat Capdevila
 - 12_ Antoni López
 - 13_ Nuria Rossell
 - 14_ Joan Martinez
-
- 15_ Manel Amorim
 - 16_ Marta Guilemany
 - 17_ Andreu Pedra

Índex

1. Equilibri	04
1.1. Un habitatge accessible	05
1.2. Una política a favor del poder adquisitiu	08
1.3. Un urbanisme respectuós	11
1.4. Una mobilitat sostenible	13
1.5. Una acció climàtica decidida	14
1.6. Un medi natural i un entorn per a les generacions futures	16
1.7. Una economia circular	18
1.8. Una salut pública de qualitat	20
1.9. Un mercat de treball equilibrat	24
1.10. Una societat inclusiva	26
1.11. Una vellesa digna	28
1.12. Una igualtat efectiva	30
1.13. Una llengua que ens identifica	32
 2. Creixement	 34
2.1. Una educació per transformar el país	35
2.2. Un país per als joves i els voluntaris	37
2.3. Innovació i emprenedoria per al progrés	40
2.4. Una digitalització al servei de les persones	42
2.5. Una cultura pròpia i oberta	44
2.6. Un patrimoni viu i accessible	46
2.7. Un esport per a tothom	48
2.8. Un comerç innovador	50
2.9. Un turisme sostenible	51
2.10. Un sector primari que mira cap al futur i un benestar animal consolidat	54
2.11. Un sector financer dinàmic	58
 3. Confiança	 60
3.1. Unes finances públiques sanejades	61
3.2. Una Administració propera i àgil	63
3.3. Un Govern obert i participatiu	66
3.4. Uns professionals titulats i col·legis professionals de referència	68
3.5. Unes infraestructures necessàries	69
3.6. Una energia pròpia i neta	71
3.7. Una Andorra segura i una justícia efectiva	74
3.8. La veu d'Andorra al món	76
3.9. El nostre lloc a Europa	79

1. Equilibri

Andorra és un país fet d'equilibris: entre el vessant nord i el vessant sud dels Pirineus, entre tradició i modernitat, entre obertura i preservació de la identitat, entre dinamisme econòmic i cohesió social... Els Demòcrates creiem profundament en la llibertat de les persones i en la seva capacitat de prosperar, de crear riquesa, d'arriscar-se i de superar les dificultats. De la mateixa manera que entenem que les andorranes i els andorrans saben fer pinya quan toca, pensar en el país i en el llarg termini, i recordar que el caràcter de muntanya és també sinònim de solidaritat. Des del Consell General i el Govern farem possible que Andorra preservi els equilibris que ens donen sentit i reequilibrarem les situacions que estiguin descompensades, ja sigui a l'hora de garantir l'accés a un habitatge a preu assequible, de vetllar per la igualtat efectiva i la no discriminació, de defensar la nostra identitat i la nostra llengua o de preservar el medi ambient i el paisatge. No com una defensa del passat, sinó com a part indestruïble de la construcció d'un futur per a l'Andorra diversa, dinàmica i oberta del present.

1.1. Un habitatge accessible

En els darrers anys, l'accés a un habitatge de preu assequible s'ha convertit en una de les principals preocupacions de les persones que viuen al país. Andorra no és aliena a un fenomen comú a la majoria de països i àrees urbanes d'Europa i la problemàtica de l'accés a l'habitatge, especialment de lloguer, ha esdevingut estructural. Les solucions realistes a aquest problema no són fàcils, però són possibles. Cal saber combinar una política a curt termini de protecció dels lloguers existents amb accions a mitjà i llarg termini de foment d'habitatges a preu assequible.

Fets

- **Hem protegit gairebé el 80% dels contractes de lloguer** d'Andorra, donant la possibilitat als llogaters de prorrogar de manera forçosa el lloguer amb augments inferiors a l'IPC.
- Hem **flexibilitzat els llindars d'accés als ajuts a l'habitatge de lloguer**, reduint el període de residència mínim de 5 a 3 anys i augmentant el barem per tenir-hi dret fins a 1,3 vegades el llindar econòmic de cohesió social. Hem augmentat els percentatges del lloguer cobert pels ajuts, que ara arriben fins al 35% del lloguer i fins al 40% quan es tracta de menors de 25 anys, famílies monoparentals, famílies nombroses, persones grans, persones amb discapacitat i dones en situació econòmica fràgil o víctimes de violència de gènere. Amb aquestes modificacions **hem incrementat entre el 2019 i el 2023 un 130% els ajuts a l'habitatge de lloguer**.
- Hem establert un **programa per a l'emancipació de joves entre 22 i 30 anys**, amb l'abonament dels dos mesos de dipòsit del lloguer i de la renda del mes corrent.
- Hem posat en marxa **22 habitatges de protecció pública**, per a persones sense recursos, a la Casa Aristot Mora d'Andorra la Vella.

- Hem iniciat la **construcció de 44 habitatges públics a preu assequible**, a la Borda Nova d'Andorra la Vella, en coordinació amb el Comú de la capital i a la qual destinem 18 milions d'euros.
- Hem posat en marxa un programa d'adquisició i lloguer d'edificis en desús per crear un **parc d'habitatges públics**, al qual destinem **19 milions d'euros**.
- Hem **suspès temporalment l'atorgament de noves llicències per a habitatges d'ús turístic**, per tal de fomentar que les noves promocions d'habitatges es destinin al lloguer residencial.
- Hem **canviat el règim dels residents internacionals** per tal que concentrin la inversió en unitats immobiliàries de més de 400.000 euros, evitant així la possible distorsió en el mercat d'habitatges més econòmics.
- Hem establert un **impost per als habitatges buits** que faci més de dos anys que estan desocupats sense cap causa justificada.
- Hem **rebaixat l'IGI al 0% per als arrendaments d'habitatges**, hem reduït l'IGI de la compra d'immobles destinats al lloguer i s'han introduït deduccions de l'impost de societats i de l'IRPF dels propietaris que arrendin els seus pisos a un preu assequible.
- Hem **exonerat del pagament de la part de l'ITP** que rep el Govern per a la compra d'habitatges que es destinin a l'arrendament durant un mínim de 5 anys.
- Hem **augmentat d'un 15% els ajuts del Pla Renova** per a edificis residencials que es tornin a destinar al mercat de lloguer.
- Hem flexibilitzat els criteris d'habitabilitat i els requisits d'edificació per als immobles -residencials en desús, hotels, apartahotels o apartaments turístics- que es reformin i es destinin l'habitatge de lloguer. Aquest fet ha permès que fins a la data **hagin afluït 370 habitatges de lloguer**.
- Hem creat l'**Institut Nacional de l'Habitatge**, per gestionar les polítiques públiques d'habitatge i per disposar de dades reals i transparents sobre l'evolució del sector.
- Hem creat el **Fons d'Habitatge** per finançar els projectes de construcció i rehabilitació d'habitatge protegit i de lloguer assequible. Hem incentivat que els residents internacionals inverteixin en aquest fons reduint la inversió necessària de 600.000 a 400.000 euros si es destina al Fons d'Habitatge.

- **Seguirem ampliant el parc d'habitatge públic**, de la mà dels comuns -com amb el projecte de la Borda Nova-, d'entitats privades -com amb el projecte de Casa Aristot Mora- i dels particulars -amb la compra i lloguer d'edificis en desús.
- Tirarem endavant **dos nous projectes d'habitatge públic de lloguer assequible** a la Massana i a Escaldes-Engordany amb la col·laboració dels comuns respectius i treballarem per impulsar-ne més en altres parròquies.
- Impulsarem **promocions publicoprivades de lloguer assequible**, establint una fórmula en què el sector públic -Govern o comuns- aporti el sòl a títol gratuït durant un llarg període de temps i els promotors particulars duguin a terme la construcció i el lloguer dels habitatges amb una renda regulada.
- Aprovarem el **pla del dret a l'habitatge**, que ha de servir per fer la diagnosi en cada moment i establir les millors polítiques d'habitatge per tal de respondre a les necessitats de la població.
- Continuarem treballant amb els comuns per establir un **sistema d'indicadors d'habitatge**, que ens permeti conèixer els preus per zones i poder fer les polítiques d'estímul de lloguer més adequades.
- Seguirem treballant perquè els comuns incrementin els **incentius fiscals i urbanístics** destinats a les persones que construeixin o rehabilitin habitatges de lloguer a preu assequible.
- Impulsarem un programa d'**incentius econòmics** destinats a les persones que construeixin o rehabilitin habitatges de lloguer a preu assequible.
- Establirem una **proporció màxima**, per parròquia i per zones, d'habitatges d'ús turístic i de segones residències, en la línia del que han fet altres països com Suïssa, Islàndia o Malta.
- Seguirem **revisant els criteris d'inversió dels residents passius i per compte propi** per evitar que aquesta inversió pugui distorsionar el mercat d'habitatge destinat a les persones treballadores.
- **Gravarem les inversions estrangeres en el sector immobiliari** i la compra d'habitatges per part de no residents amb una taxa finalista que anirà destinada a promocions d'habitatge a preu assequible i a projectes de diversificació econòmica.
- Crearem un **programa** per tal que els propietaris privats puguin cedir els seus habitatges buits amb la finalitat que siguin gestionats

públicament i destinats al lloguer a preu assequible amb totes les garanties necessàries.

- Aplicarem un **gravamen més elevat sobre la plusvàlua** obtinguda durant els primers 10 anys de tinença d'un bé immoble, per tal de **desincentivar les compravendes amb finalitats especulatives**.

- En la mesura que s'atenuï la situació de tensió actual, **revertirem les**

mesures d'intervenció de les rendes de lloguer i de pròrroga forçosa dels contractes.

- Implementarem el **programa d'accés al primer habitatge de compra**, en què el Govern aportarà els recursos per facilitar l'accés a l'obtenció i al pagament de la hipoteca.

- Estudiarem la creació d'un **fons públic privat de garantia per als impagaments de lloguers**.

1.2. Una política a favor del poder adquisitiu

Andorra és la segona economia a Europa amb una taxa de creixement més elevada. Tot i així, el nostre país està patint els efectes que la inflació té sobre el poder adquisitiu de les persones i les empreses. El repunt d'activitat i de consum després de la pandèmia i els desajustos en les cadenes logístiques i de producció a escala global van provocar un cicle a l'alça dels preus ja al final del 2021. La invasió d'Ucraïna per part de Rússia ha accelerat aquest cicle, en provocar una crisi, entre d'altres, dels preus de l'energia. Des del Govern hem dut a terme una política per millorar el poder adquisitiu dels ciutadans i per evitar que l'increment de costos de l'energia recaigui sobre les famílies i les petites empreses.

- **Hem incrementat el salari mínim més d'un 7% cada any** durant els últims dos anys. Aquesta acció s'inscriu en el que ha estat una constant en els governs de Demòcrates al llarg de l'última dècada, en què el salari mínim s'ha incrementat de forma sistemàtica per sobre de l'IPC.
- Per tal que els increments salarials també arribin a la classe mitjana, el 2022 **vam aplicar per llei l'augment de l'IPC a tots els salaris que no arriben al salari mitjà**; i el 2023 hem incrementat, també per llei, i de forma ponderada, tots els salaris fins als 4.000 euros mensuals.
- **Cada any hem incrementat d'acord amb l'IPC totes les pensions** de jubilació, invalidesa i viduitat **que no arriben al salari mínim**.
- **Hem fet gratuït el transport públic** per a totes les persones residents permanents al país i hem reduït notablement el preu dels abonaments i les tarifes del transport públic als quals tenen accés tant els turistes com els residents temporals.
- Hem **reduït el preu del transport escolar**.
- Hem **reduït l'impost especial d'hidrocarburs** per a les empreses de transport de persones i mercaderies, així com per als taxistes i la maquinària de les obres.
- Hem congelat l'increment de la taxa verda previst per als carburants de calefacció.
- Hem **reduït del 4,5% a l'1% l'IGI dels productes d'higiene personal femenina i dels bolquers**.
- Hem **ampliat els ajuts a l'estudi**, tant de l'ensenyament obligatori com de l'ensenyament superior.
- Hem **ampliat els ajuts a l'habitatge de lloguer**, flexibilitzant els requisits d'accés (vegeu l'apartat 1.1. Un habitatge accessible).
- Hem millorat i **ampliat el Pla Renova** per rehabilitar habitatges que siguin residència principal, inferiors a 130 m², i amb criteris d'eficiència energètica.
- Hem minimitzat l'impacte de la crisi energètica sobre les famílies i les empreses: **FEDA ha mantingut les tarifes congelades durant tres anys** i els augments duts a terme durant el 2022 han quedat molt per sota de l'augment real del cost de l'electricitat. El preu de l'electricitat que paguen avui les famílies i les empreses andorranes és el més competitiu d'Europa i representa menys de la

meitat del que paguen les famílies franceses i espanyoles.

- Hem mantingut i **ampliat les tarifes d'electricitat bonificades** per a les persones i famílies amb menys ingressos.

- Totes aquestes mesures han representat un esforç de **més de 100 milions d'euros entre el 2022 i el 2023** per a l'Administració pública.

Futur

- Continuarem **augmentant el salari mínim fins a situar-lo en el 60% del salari mitjà**, tal com estableix la Carta Social Europea (a dia d'avui equivaldria a 1.371 €).
- Promourem la concertació social entre els representants de les empreses i de les persones assalariades, per tal que els **increments salarials s'estenguin també més enllà del salari mínim** i s'ajustin a la realitat de cada sector econòmic.
- **Augmentarem les pensions més baixes** per compensar l'efecte de l'augment de preus, més enllà de l'increment anyal de l'IPC.
- Garantirem que **FEDA** continua tenint els recursos necessaris per fer front a la transició energètica i per donar resposta a les necessitats de consum de les famílies i les empreses.
- Mantindrem la **progressió en les tarifes de l'electricitat** per evitar, d'una banda, que l'augment de costos repercuteixi en les persones i famílies més vulnerables i, de l'altra, que afecti la competitivitat de les empreses.
- Seguirem **millorant el servei del transport públic gratuït**, per tal que es consolidi com una opció de mobilitat alternativa i assequible.
- Desplegarem **un pla d'habitatge a preu regulat**, amb promocions públiques i publicoprivades, per garantir un habitatge assequible (vegeu l'apartat 1.1. Un habitatge accessible).
- Desenvoluparem **iniciatives d'accés a un primer habitatge de compra** (vegeu l'apartat 1.1. Un habitatge accessible).

1.3. Un urbanisme respectuós

Els propers anys són una oportunitat única de donar forma al futur del territori. Les decisions que prenguem avui tindran un impacte durador per a les generacions que vindran. És per aquest motiu que una de les qüestions clau que hem d'abordar és el creixement sostenible, ja que en els darrers anys s'ha evidenciat una acceleració del creixement urbanístic que podria posar en risc els recursos dels quals disposem. Hem de trobar una manera de créixer que ens assegurï les infraestructures necessàries per a la població i, alhora, la protecció dels recursos naturals, l'entorn i la idiosincràsia del nostre país. Una bona planificació urbanística pot contribuir a crear una societat més pròspera, equitativa i sostenible.

Fets

- Hem aprovat la Llei per a la promoció de la sostenibilitat, del desenvolupament urbanístic i del turisme. Aquesta llei ha fixat l'obligatorietat d'**elaborar estudis de capacitat de càrrega màxima de cada territori**, i els comuns han d'adaptar els seus plans d'ordenació i urbanisme parroquial en funció d'aquests estudis.
- A més, la llei va establir la **suspensió temporal de l'atorgament de noves autoritzacions d'habitatges d'ús turístic** per un termini de dos anys.
- Hem **incrementat els requisits d'inversió i de dipòsit dels residents passius** i per compte propi de tal manera que es tradueixin en més valor afegit i menys pressió sobre el territori.

- **Modificarem la Llei general d'ordenació general del territori i urbanisme** (LOGTU), conjuntament amb els comuns i la societat civil. Això ha de permetre que ens anticipem al creixement urbà, que ha de ser progressiu per assegurar-ne la sostenibilitat social i mediambiental.
- **Gravarem les inversions estrangeres en el sector immobiliari** i la compra d'habitatges per part de no residents amb una **taxa finalista** que anirà destinada a promocions d'habitatge a preu assequible i a projectes de diversificació econòmica.
- Aplicarem un gravamen més elevat sobre la plusvàlua obtinguda durant els primers 10 anys de tinença d'un bé immoble, per tal de **desincentivar les compravendes amb finalitats especulatives**.
- **Implementarem els estudis de capacitat de càrrega** previstos per la Llei per a la promoció de la sostenibilitat, del desenvolupament urbanístic i del turisme, amb l'objectiu de determinar un sostre de creixement de la població que sigui sostenible. Aquests estudis ens ajudaran a identificar fins a quin punt podem créixer sense comprometre els recursos naturals i dotant la població de les infraestructures necessàries.
- Vista la transversalitat de les temàtiques associades a la planificació urbanística, treballarem amb els comuns un **pla d'acció** per cercar **l'equilibri entre les necessitats de la població i el respecte a l'entorn i els recursos naturals**.
- Establirem una **proporció màxima**, per parròquia i per zones, d'**habitatges d'ús turístic** i de segones residències, en la línia del que han fet altres països com Suïssa, Islàndia o Malta.
- Seguirem **revisant els criteris d'inversió dels residents passius i per compte propi** per evitar que aquesta inversió pugui distorsionar els criteris de sostenibilitat urbanística.
- Treballarem conjuntament amb els comuns per **protegir el 30% del territori** mitjançant zones de protecció natural (parcs naturals), segons els mecanismes previstos per la Llei 7/2019 de conservació del medi natural, de la biodiversitat i del paisatge.

1.4. Una mobilitat sostenible

Els darrers quatre anys, el Govern ha creat l'entorn necessari per al canvi de model de mobilitat, tot afavorint la mobilitat sostenible, connectada i segura, i potenciant l'ús del transport públic. Ara cal posar en marxa accions efectives de forma ràpida perquè la ciutadania evidenciï una millora en la mobilitat del país. En aquest sentit, un dels aspectes sobre els quals volem incidir de manera decidida és la millora del transport de passatgers.

Fets

- Hem desenvolupat l'**Estratègia de mobilitat** que impulsa el canvi de model, així com el Reglament relatiu als plans de mobilitat sostenible per al personal de l'Administració, les entitats públiques i les empreses.
- Hem reduït notablement el preu dels abonaments i les tarifes del transport públic als quals tenen accés tant els turistes com els residents temporals.
- Hem **reduït el preu del transport escolar**.
- Hem **impulsat la mobilitat elèctrica** a través del programa Engega, de l'oferta de carregadors domèstics per a vehicles elèctrics i de l'impuls d'una xarxa de carregadors a la via pública ben dimensionada.

Futur

- Continuarem amb la **gratuïtat del transport públic**.
- Engegarem un procés participatiu per copsar i donar satisfacció a les necessitats de la ciutadania per millorar el transport públic, incidint en aspectes com ara la **freqüència i els horaris**.

- Seguirem potenciant la **compra de vehicles elèctrics** mitjançant el programa Engega, alhora que garantirem el desballestament dels vehicles més contaminants.
- **Ampliarem la xarxa de carregadors elèctrics** de vehicles amb aparells més ràpids i moderns, entre altres, a la via pública i a tots els punts més turístics, i situarem Andorra com el primer país amb càrrega elèctrica en tots els hotels i els indrets més comercials.
- Desenvoluparem, conjuntament amb els comuns, un **carril segregat** per a bicicletes i altres vehicles de mobilitat personal (VMP), entre Sant Julià de Lòria i Escaldes-Engordany.
- Posarem en marxa noves fórmules de transport públic i mobilitat sostenibles, fent un èmfasi especial en un **mitjà de transport segregat** que uneixi Escaldes-Engordany i Sant Julià de Lòria i que, en el futur, es pugui perllongar fins a la Seu d'Urgell (tramvia, tram-bus o ferrocarril, per exemple).

1.5. Una acció climàtica decidida

Andorra ha demostrat un compromís ferm amb la lluita global contra el canvi climàtic, perquè ha participat en els fòrums internacionals i ha posat en marxa mesures per reduir de manera significativa les emissions i, en definitiva, la petjada de carboni. L'acció climàtica ha de seguir al centre de les polítiques públiques, tot garantint el rol exemplar de l'Administració i potenciant les accions locals i de sensibilització.

Fets

- Hem creat el **Fons verd** previst per la Llei d'impuls de la transició energètica i del canvi climàtic (LITECC) i per la Declaració de l'estat d'emergència climàtica, alimentat, entre altres, per la taxa verda. El Fons verd ha permès, entre altres, l'**ampliació del programa Renova** per a la renovació i rehabilitació energètica dels edificis, del **programa Engega** de renovació i

electrificació del parc mòbil i ha permès la gratuïtat del transport públic. Hem creat un mercat nacional de crèdits de carboni i un sistema de compensació de les emissions per fomentar la responsabilitat social corporativa.

- Hem incrementat les accions locals i el compromís internacional de lluita

contra el canvi climàtic, amb un nou objectiu de reducció del 55% de les emissions al 2030 i de **neutralitat de carboni per al 2050**.

- Per donar compliment a la declaració d'emergència climàtica, hem **regulat la contaminació lumínica** i hem efectuat auditories ambientals als edificis públics.

Futur

- Continuarem situant l'**acció climàtica** en el centre de les nostres polítiques públiques, tant a escala nacional com internacional.
- Treballarem per **adaptar les mesures de lluita contra el canvi climàtic a la realitat andorrana**, dels seus ciutadans i les seves empreses.
- Treballarem amb els sectors més vulnerables per l'**adaptació al canvi climàtic** i l'augment de la resiliència. Reforçarem les accions de sensibilització sobre el canvi climàtic.
- Fomentarem el càlcul de la **petjada de carboni** i la seva compensació en el marc de la responsabilitat social corporativa.
- Garantirem el **mercat nacional de crèdits de carboni** i d'energia verda.
- Seguirem promovent la **transició energètica**, ja que l'electrificació i la consolidació de les energies renovables permetran reduir de manera significativa les emissions de carboni (vegeu l'apartat 3.6. Una energia pròpia i neta).
- Impulsarem de forma decidida les **energies renovables**, com la solar i l'eòlica (vegeu l'apartat 3.6. Una energia pròpia i neta).

1.6.Un medi natural i un entorn per a les generacions futures

La Llei de conservació del medi natural, de la biodiversitat i del paisatge i l'Estratègia nacional del paisatge d'Andorra han fixat el camí de protecció del medi natural i dels paisatges, partint d'allò que estableix l'article 31 de la Constitució: l'Estat ha de "vetllar per la utilització racional del sòl i de tots els seus recursos naturals, amb la finalitat de garantir la qualitat de vida de la ciutadania i mantenir per a les generacions futures un equilibri ecològic racional de l'atmosfera, l'aigua i la terra". Es tracta, doncs, d'una responsabilitat present i futura, que implica el desplegament d'un seguit de mesures concretes que tinguin un impacte positiu evident.

Fets

- Hem finalitzat gairebé el desplegament reglamentari previst per la **Llei 7/2019 de conservació del medi natural, de la biodiversitat i del paisatge**.
- Ens hem **adherit al Conveni internacional de Washington** (CITES) sobre el comerç d'espècies de fauna i flora salvatges amenaçades.
- Hem **millorat la xarxa de refugis** de muntanya mitjançant un pla per fer-los més acollidors, confortables i sostenibles.
- Hem **ampliat la xarxa d'infraestructures verdes d'Andorra**, unint les parròquies d'Escaldes-Engordany, Encamp i Canillo, tal com s'havia fet en una primera fase amb Sant Julià de Lòria, Andorra la Vella, Escaldes-Engordany, la Massana i Ordino. Aquestes infraestructures s'emmarquen en l'Estratègia nacional de paisatge d'Andorra, que s'ha actualitzat fins a l'horitzó 2035.
- Hem aconseguit que el **100% de les escoles públiques del país esdevinguin escoles verdes** i hem elaborat una Estratègia ambiental per a la sostenibilitat.
- Hem continuat les accions previstes a l'**Estratègia de medi atmosfèric 2017-2030**, que tenen per objectiu millorar la qualitat de l'aire.

Medi natural, paisatge i biodiversitat

- Treballarem conjuntament amb els comuns per **protegir el 30% del territori** mitjançant zones de protecció natural (parcs naturals), segons els mecanismes previstos per la Llei 7/2019 de conservació del medi natural, de la biodiversitat i del paisatge.
- Presentarem la candidatura a la UNESCO perquè Andorra esdevingui el primer país del món a ser declarat en la seva totalitat **Reserva de la Biosfera**.
- Ordenarem els **cartells publicitaris** dins i fora dels nuclis urbans, definint les mides, les característiques i les zones.
- Seguirem fomentant l'**ús dels refugis i dels camins de muntanya**, millorant les instal·lacions dels refugis lliures i del refugi guardat del Comapedrosa.
- Acabarem els trams de camins que falten previstos en els plans sectorials d'**infraestructures verdes** (nucli urbà d'Encamp, Pardines a Prats...).
- **Restaurarem trams de riu** (canalititzats o amb lleres de formigó) per restablir els ecosistemes, replantant la vegetació de ribera.
- Treballarem amb els comuns per millorar la **gestió dels boscos**,

preservar-ne la biodiversitat i evitar el risc d'incendi. A més, implementarem un projecte d'aprofitament de la biomassa provinent dels boscos per produir energia.

- Revisarem la **Llei de caça** per millorar la gestió cinegètica.
- Dotarem el **Cos de Banders**, garant de la conservació del medi natural, el paisatge i la biodiversitat, de més recursos humans i materials.
- Continuarem posicionant Andorra com a **país de muntanya** a escala internacional, a través d'organismes de Nacions Unides, com per exemple el Mountain Partnership.

Gestió integrada i sostenible de l'aigua

- Desenvoluparem un **nou marc legislatiu de l'aigua** per assegurar-ne una gestió integrada i sostenible.
- Mantindrem els **nivells de sanejament excel·lents** per a la qualitat de l'aigua, per garantir un consum responsable i avançar cap a una gestió integral.
- Estudiarem l'ampliació de tractament de les **aigües residuals** de les parròquies d'Encamp, Escaldes-Engordany, Andorra la Vella i Sant Julià

de Lòria (nova depuradora a Encamp i ampliació de la depuradora Sud).

- Posarem en marxa polítiques de sensibilització de la població per reduir el **consum d'aigua**.

Sostenibilitat

- En el marc de l'**Estratègia d'educació per a la sostenibilitat**, aproparem els escolars a la natura com a element propi de la nostra identitat.
- Continuarem impulsant els projectes de sostenibilitat a les escoles, especialment el projecte **Escoles Verdes**.

- Revisarem l'**Estratègia de medi atmosfèric** per mantenir els excel·lents nivells de qualitat de l'aire.

- Revisarem el mapa de **soroll** com a eina de prevenció de la contaminació acústica.

- Ens adherirem al **Conveni d'Aarhus** sobre l'accés a la informació mediam-biental.

- Crearem un programa d'**ajuts** per a auditories de sostenibilitat (aigua, residus, energia...) per a les empreses.

1.7. Una economia circular

La Llei d'economia circular, aprovada el 2022, fixa els objectius per passar d'un model de producció i consum lineal obsolet a un model circular més eficient i sostenible. A partir d'ara, cal continuar el desplegament reglamentari de la llei i implementar les accions definides tant a l'Estratègia d'economia circular com al Pla nacional de residus. Per poder assolir aquests objectius, molt ambiciosos pel que fa al reciclatge, és necessari posar en marxa un nou model més eficient i coordinat, la qual cosa també permetrà, de retruc, racionalitzar-ne els costos.

Fets

- Hem aprovat la **Llei d'economia circular**, en concertació amb els sectors implicats, per passar d'un model econòmic lineal poc sostenible a un model circular.
- Hem atorgat **150.000€ d'ajuts** a projectes concrets per implementar els principis de l'economia circular.
- Hem elaborat un **Pla d'economia circular** per a l'Horitzó 2035 i un nou Pla nacional de residus.
- Hem **prohibit els productes de plàstic d'un sol ús**.
- Hem aprovat la **nova Llei de contractació pública**, la qual, entre altres, permet la implantació de pràctiques sostenibles i eficients, com ara la compra verda.

Futur

- Treballarem amb els comuns per millorar i reforçar el servei de **recollida selectiva** i ampliar-la a altres fraccions, com la matèria orgànica i el tèxtil.
- Treballarem per assolir els següents objectius de reciclatge en els propers 4 anys: **50%** per a la matèria orgànica, **75%** per al paper-cartró, **65%** per als envasos i **70%** per al vidre.
- Continuarem els ajuts als projectes d'**economia circular** per impulsar noves oportunitats i promoure la innovació en aquest àmbit.
- Portarem a la pràctica la **prohibició de bosses de plàstic d'un sol ús**, de forma gradual per eliminar els estocs.
- Establirem un pla de prevenció del **malbaratament alimentari** per assolir el **50%** de reducció.
- Establirem mecanismes per aprofitar els aliments sobrants a les **escoles**.
- Promourem la coordinació entre les grans superfícies comercials i el **banc d'aliments** per evitar el malbaratament dels aliments.
- Treballarem amb el sector de la **construcció** per reduir els impactes de les obres augmentant el **reaprofitament de materials**.

1.8. Una salut pública de qualitat

La pandèmia de la Covid-19 va demostrar com és de vital un sistema sanitari fort i centrat en les persones. El nostre sistema sanitari, gràcies també a l'actitud exemplar dels/de les professionals de la salut, va saber respondre a la crisi i va aconseguir contenir la mortalitat, amb una de les letalitats més baixes d'Europa i del nostre entorn. Ara, hem de seguir innovant i evolucionant cap a una sanitat basada en mesures predictives i preventives, centrades en la persona, amb una atenció especial a la gent gran. Volem aconseguir un envelliment saludable i endarrerir les situacions de dependència. Anem cap a un país avançat en l'ús de les últimes tecnologies digitals, promotor de l'esport o l'exercici físic sostingut com un element clau en el manteniment de la salut i d'una alta qualitat de vida a totes les edats.

Fets

- Hem instaurat i consolidat el **metge referent i la via preferent**.
- Hem aprovat el primer conveni col·lectiu amb el SAAS.
- Hem aplicat el **règim del tercer pagador** sempre que se segueixi la via preferent per a persones majors de 65 anys i persones amb discapacitat.
- Hem ampliat el programa de **cribratge neonatal** per a la detecció precoç de malalties greus.
- Hem **millorat l'atenció al malalt oncològic**: disponibilitat de servei de taxi per assistir a sessions de radioteràpia, finançat al 100%; incorporació en el finançament públic de la micropigmentació de l'aurèola mamària després de la mastectomia, i nou servei expert en oncologia al SAAS.
- Hem reorganitzat i potenciat la **Unitat de Càncer de Mama**.
- Hem **millorat l'atenció a la gent gran** amb la creació de la Unitat de la

Memòria i la creació del **Servei d'Envel·liment i Salut**.

- Hem creat el **programa d'hospitalització domiciliària**.
- Hem **creat i implementat el SIAD** (Servei Integral d'Atenció a la Dona en salut sexual i reproductiva).
- Hem creat el **programa d'atenció psicològica** en el marc de la Covid.
- Hem aprovat el **Pla integral de salut mental** i addiccions i hem ampliat i reorganitzat el Servei de Salut Mental.
- Hem consolidat la **Història clínica compartida** com a eina d'ús per als professionals sanitaris.
- Hem reconegut el **rol dels/de les tècnics/ques de cures d'auxiliars d'infermeria** posant en valor la tasca d'aquests/aquestes professionals.
- Hem signat i ratificat el Conveni relatiu als drets humans i la biomedicina (**Conveni d'Oviedo**).
- Hem aprovat la **Llei de recerca en l'àmbit de la salut i la biomedicina**.
- Hem creat el **Laboratori Nacional d'Epidemiologia**.
- Hem creat i posat en marxa l'**aplicació digital Andorra Salut**.
- Hem **actualitzat les tarifes dels professionals sanitaris**, després de més d'una dècada de contenció amb la finalitat que Andorra continuï sent un país atractiu per als professionals del sector.
- Hem aprovat la **cartera dels serveis de salut**.

Futur

- Impulsarem un **pacte nacional sobre la salut** amb tots els actors concernits per fer balanç de l'estat de la reforma sanitària i establir les mesures de futur amb l'objectiu de continuar garantint un sistema de salut d'excel·lència.
- Introduïrem la recepta electrònica i reforçarem la figura del metge preferent.
- Establirem mecanismes orientats a garantir la **sostenibilitat del sistema sanitari**, sense perjudicar-ne la qualitat o l'accés. Entre altres mesures, revisarem els criteris d'atorgament dels reemborsaments al 100%.

- Seguirem reforçant la **col·laboració transfronterera**, mitjançant els convenis amb França (especialment, amb Occitània) i amb Espanya (especialment, amb Catalunya).
- Continuarem desplegant el **Pla integral de salut mental i addiccions** (PISMA) i ampliarem els espais dedicats a aquest àmbit.
- Seguirem reduint les **estades hospitalàries** potenciant els dispositius de convallescència, incrementant la cirurgia major ambulatoria i implementant accions predictives i preventives en l'àmbit de l'atenció primària.
- Posarem en marxa de manera definitiva la **hospitalització domiciliària**.
- Impulsarem l'**atenció integral al pacient oncològic** i a les seves famílies, per garantir la màxima qualitat de l'assistència i amb la finalitat que el pacient es pugui beneficiar dels darrers avenços diagnòstics i terapèutics i del rescabament de les despeses de desplaçament i d'allotjament.
- Impulsarem l'**atenció integral a les persones que pateixen processos neurodegeneratius**, i també a les seves famílies.
- Elaborarem la **nova llei del SAAS** amb els propòsits següents: actualitzar aspectes que han quedat obsolets; precisar i descriure objectius i funcions en relació amb noves necessitats que han anat apareixent; dotar el SAAS dels instruments legals necessaris perquè pugui complir els seus objectius amb més agilitat, eficiència i transparència, i dotar el SAAS d'un òrgan de govern més professionalitat i participatiu.
- Pel que fa a la tecnificació, incorporarem un **robot quirúrgic**, introduïrem tècniques de simulació per a l'entrenament dels professionals i iniciarem la robotització de la dispensació de fàrmacs.
- Promourem **més especialització** en l'àmbit de la **infermeria** mitjançant la col·laboració entre el Ministeri de Salut i la Universitat d'Andorra.
- Desplegarem la **cartera de serveis de salut**.
- Impulsarem la figura de la **infermeria als centre escolars** del sistema educatiu andorrà.
- Reforçarem els mecanismes d'inspecció sanitària i administrativa per **prevenir abusos**.
- Modificarem el **model de guàrdies mèdiques i d'ajudanties quirúrgiques** amb un increment de les retribucions i l'equiparació entre metges assalariats i metges per compte propi.

- **Actualitzarem anualment les tarifes** dels professionals sanitaris en funció de l'IPC i a més farem un treball concertat amb els col·legis per compensar progressivament la pèrdua de poder adquisitiu dels últims anys d'acord amb criteris de millora de la qualitat assistencial i de racionalització del sistema.
- En el mateix sentit, en el marc del conveni col·lectiu del SAAS, establim un conjunt de mesures per **retenir els professionals amb més talent** i captar-ne de nous. Tot això, amb la finalitat que Andorra continuï sent un país atractiu per als professionals del sector.
- Seguirem impulsant un model que generi un entorn propici per a la **recerca i la innovació en medicina i biotecnologia**. Promourem la implantació al país d'empreses i entitats que permetin l'expansió d'un nou sector en aquest àmbit.
- Aprovarem la **lleï reguladora del sector farmacèutic** i la **lleï del medicament**.
- Actualitzarem la **lleï de la Creu Roja** perquè continuï sent una institució de referència al país.
- **Ampliarem l'hospital** amb un nou edifici per disposar d'espais suplementaris per continuar garantint la qualitat assistencial.
- Separarem el **Servei d'Urgències de l'Hospital** i el **SUM** mantenint un mateix model de governança per optimitzar l'atenció als usuaris i millorar les condicions de treball dels professionals.

1.9.Un mercat de treball equilibrat

Al llarg dels darrers quatre anys, el mercat de treball ha passat per tres fases diferenciades i de signe contraposat: el 2019, el creixement econòmic ens permetia avançar cap a la plena ocupació, però la pandèmia va capgirar aquest escenari i va fer augmentar de forma dràstica els inscrits al Servei d'Ocupació, i la represa de l'activitat a partir del 2021 s'ha traduït en dificultats per trobar personal per a moltes empreses. La funció dels poders públics, i així ho hem fet des del Govern i el Consell General, és reequilibrar aquests cicles donant suport a empreses i treballadors per evitar la destrucció de llocs de treball en temps de crisi i obrint noves facilitats per trobar personal en temps de creixement.

Fets

- Hem posat en marxa el **Consell Econòmic i Social**, que ha donat veu a organitzacions sindicals i empresarials per fer aportacions en l'elaboració de normatives que afectin qüestions socioeconòmiques.
- Com a resposta a la pandèmia, vam posar en marxa un mecanisme de suspensions temporals de contractes de treball (anomenats popularment Ertos), més ambiciós que el dels països veïns, i que va permetre la preservació de molts llocs de treball, especialment en el sector serveis i en empreses vinculades a l'activitat turística. Mitjançant aquest mecanisme, el Govern va assumir el pagament del 75% del salari de les persones que no podien treballar a causa de la pandèmia -el 25% anava a càrrec de l'empresa- i va preservar milers de llocs de treball. En total, vam destinar **59 milions d'euros al pagament del 75% d'aquests salaris**.
- També vam desenvolupar un programa de **crèdits tous**, al qual s'han destinat **152 milions d'euros** i que ha revertit, de manera indirecta, en el manteniment de més de la meitat dels llocs de treball del sector privat.
- Hem posat en marxa una **quota de temporada d'estiu** per als sectors

de l'hoteleria i la restauració, per donar resposta a les dificultats per trobar personal en aquest àmbit després de la pandèmia.

- Hem flexibilitzat els requisits perquè les persones extracomunitàries que treballen al nostre país en una quota de temporada puguin passar a la quota general si disposen d'un contracte indefinit, per **facilitar així la fidelització de les plantilles** i donar eines a les empreses per atenuar la temporalitat i l'estacionalitat.
- Hem **augmentat**, any rere any, el **salari mínim per sobre de la inflació**.
- Per tal que els increments salarials també arribin a la classe mitjana, el 2022 **vam aplicar per llei l'augment de l'IPC a tots els salaris que no arriben al salari mitjà**; i el 2023 hem incrementat, també per llei, i de

forma ponderada, tots els salaris fins als 4.000 euros mensuals.

- Hem aprovat la **Llei d'igualtat efectiva entre dones i homes**, que posa un èmfasi especial en l'àmbit laboral i en la incorporació de mecanismes per prevenir i lluitar contra la discriminació laboral per raó de gènere.
- Hem aprovat i posat en marxa, cada any, els **programes per al foment de l'ocupació indefinida** al si de l'empresa privada, donant prioritat a les persones inscrites al Servei d'Ocupació que formen part de col·lectius vulnerables.
- Hem introduït **deduccions específiques a l'impost de societats per facilitar la contractació dels col·lectius que més ho necessiten**, com poden ser els joves, les persones grans o les persones que pateixen alguna discapacitat.

Futur

- Seguirem **adaptant les quotes d'immigració a les necessitats del mercat de treball**, tenint sempre molt present que cal fer compatibles tres finalitats: la competitivitat de les empreses, el foment de la cohesió social i la protecció contra la precarietat.
- Promourem el **diàleg entre els representants de les empreses i de les persones assalariades** al si del Consell

Econòmic i Social, tot fomentant la creació de comitès d'empresa i representants al sector privat que donin veu a uns assalariats que fins ara han estat poc representats.

- Promourem i facilitarem **la negociació i l'adopció de convenis col·lectius** adaptats a la realitat andorrana en els sectors que les organitzacions empresarials i sindicals consideren prioritaris.

- Continuarem **augmentant el salari mínim fins a situar-lo en el 60% del salari mitjà**, tal com estableix la Carta Social Europea (a dia d'avui equivaldria a 1.371 euros).
- Promourem la **concertació social** entre els representants de les empreses i de les persones assalariades, perquè els increments salarials s'estenguin també més enllà del salari mínim i s'ajustin a la realitat de cada sector econòmic.
- Facilitarem guies a les empreses per a la **confecció de plans d'igualtat**, en compliment del que preveu la Llei d'igualtat efectiva entre dones i homes.
- Crearem una comissió de treball en què estiguin representades les organitzacions empresarials i sindicals, així com l'Institut Andorrà de les Dones, per facilitar el **desplegament de la Llei d'igualtat efectiva** al si de les empreses, de manera que s'adaptin a la realitat del mercat de treball i es tradueixin en un factor de competitivitat per a les empreses i les persones assalariades.
- Establirem un mecanisme per **calcular la bretxa salarial** als diversos sectors i àmbits del teixit productiu, així com al mercat de treball en el seu conjunt, per disposar d'informació fiable que ens permeti dur a terme polítiques d'igualtat en l'àmbit del treball.
- Promourem formacions específiques i plans d'acció a fi de **millorar l'ocupabilitat dels col·lectius amb més risc d'exclusió laboral**, com els joves, les persones grans o les que tenen alguna discapacitat.

1.10. Una societat inclusiva

Els anys en què Demòcrates ha tingut la responsabilitat de governar han suposat un canvi molt significatiu en les polítiques socials. Al llarg de diversos mandats, hem desplegat una política d'empoderament per tal de garantir que totes les persones, des dels infants fins a la gent gran, passant pels adolescents i les famílies en risc, les persones amb diversitat funcional i els membres del col·lectiu LGTBIQ+ gaudeixin d'una igualtat plena. Volem una societat activa, en què cada persona sigui valorada i tinguda en compte per les seves capacitats. I seguirem treballant, prop de tot el teixit social d'Andorra, per fer-ho possible.

- Hem construït i posat en servei el **Centre Residencial d'Educació Intensiva** (CREI), per tractar des d'un punt de vista social, psicològic i terapèutic els adolescents amb problemes de conducta. El CREI va començar a funcionar el setembre passat amb 8 places residencials i 5 places de dia.
- Hem posat en marxa el **programa de Formació sociolaboral per a infants i adolescents en risc**, per millorar l'ocupabilitat futura dels adolescents i facilitar la seva integració social.
- Hem engegat el programa **Units de detecció precoç i tractament dels infants en risc** a les escoles bressol i l'ensenyament primari.
- Hem habilitat un **Espai d'acompanyament familiar per a les famílies** que presenten problemes vinculats a la criança dels fills.
- Hem aprovat i començat a implementar el primer **Pla nacional de la infància i l'adolescència**, que estableix les bases de les polítiques de prevenció de l'exclusió i del foment de la socialització de les persones menors d'edat.
- **Hem ampliat els ajuts i les prestacions socials** per a les persones i les famílies: n'hem augmentat la tipologia, hem incrementat el pressupost destinat, hem flexibilitzat els requisits d'accés i hem ampliat les cobertures.
- Cada any hem incrementat d'acord amb l'IPC **totes les pensions** de jubilació, invalidesa i viduitat que **no arriben al salari mínim**.
- Hem **ampliat els ajuts a l'habitatge de lloguer** i hem flexibilitzat els requisits d'accés (vegeu l'apartat 1.1. Un habitatge accessible).
- Hem posat en marxa la **Història social compartida**, per fer un millor seguiment de les persones en situació de necessitat i per garantir un ús just i racional dels recursos públics en aquest àmbit.
- Hem implementat el **nou model de valoració per capacitats**, per donar ple compliment al Conveni de Nova York dels drets de les persones amb discapacitat.
- Hem modificat la Llei del règim electoral i del referèndum per **facilitar el vot de les persones amb discapacitat**.
- Hem acollit i integrat a Andorra gairebé **300 persones refugiades** provinents d'Ucraïna.

- Crearem la figura de l'**orientador familiar** per atendre els familiars de persones amb problemes de salut mental, amb l'objectiu d'orientar-los i derivar-los cap als serveis i els recursos que necessiten.
- Modificarem la **Llei dels drets de les persones amb discapacitat**, amb el diàleg i la col·laboració de les associacions concernides.
- Elaborarem la **lleï d'accessibilitat universal**.
- Reactivarem el **Consell Nacional Andorrà de la Discapacitat** (Conadis), com a centre de proposta i debat de les polítiques per a l'atenció de la discapacitat.
- Impulsarem **campanyes de comunicació** per fer visible la discapacitat.
- Crearem **formacions específiques** per als treballadors públics i altres prestadors de serveis, com els conductors de transport públic, per al tractament adequat de les persones amb discapacitat.
- Incorporarem les aportacions de les associacions de persones amb discapacitat a la **reforma del sistema públic de pensions** de la CASS.
- Incorporarem a l'equip del Ministeri d'Afers Socials una **persona especialitzada en qüestions LGTBIQ+**.
- Elaborarem plans d'atenció integrada social i sanitària, especialment per a les persones amb discapacitat, persones amb problemes de salut mental i gent gran en situació de dependència.
- Implementarem un programa de promoció de l'autonomia personal per a aquests mateixos col·lectius amb un model d'habitatge amb serveis entre d'altres.

1.11. Una vellesa digna

Andorra és un dels països amb una de les esperances de vida més elevades del món. Com arreu, també a casa nostra l'envelliment de la població suposa un repte demogràfic que té implicacions socials i econòmiques. Garantir una vellesa digna és un deure de qualsevol societat desenvolupada; a més, disposar d'un col·lectiu de persones grans autònomes i dinàmiques és un actiu de primera magnitud per al progrés i la cohesió del país. Seguirem fent costat a les persones grans en les seves demandes i necessitats i reformarem el sistema de pensions per fer-lo sostenible per a les generacions futures.

Fets

- Hem aprovat el primer **Pla nacional sociosanitari per a la gent gran**, que prioritza l'atenció a domicili i l'atenció de proximitat.
- Hem **ampliat el nombre d'habitatges amb suport** per a persones grans.
- Hem augmentat de forma significativa el nombre de places concertades per a la gent gran als centres sociosanitaris del país. De les 348 places de 24 hores existents, **233 són places concertades**, el cost de les quals és assumit en bona mesura pel Govern.
- Hem ampliat també el nombre de places concertades als centres de dia; **61 de les 87 places existents són concertades**.
- Hem creat la **Unitat de Memòria** i la posada en funcionament de la Ruta assistencial de la demència al Servei Andorrà d'Atenció Sanitària.
- Hem creat el **Servei d'Envel·liment i Salut** al si del Servei Andorrà d'Atenció Sanitària.
- Participem en els **programes per prevenir la fragilitat en la gent gran** i per promoure un ús racional de la medicació en el marc de la cooperació transfronterera POCTEFA.
- Hem **ampliat els productes coberts pel Banc de productes de suport** per a la gent gran.
- Hem **incrementat el nombre de pensions de solidaritat** per a la gent gran, que des del 2020 ja superen el miler de beneficiaris.
- Cada any **hem incrementat d'acord amb l'IPC totes les pensions** de jubilació, invalidesa i viduitat que no arriben al salari mínim.
- Hem **impulsat els treballs de la Comissió especial sobre la sostenibilitat de les pensions** al si del Consell General, on tots els grups parlamentaris han pogut fer aportacions, també els agents econòmics i socials.

Futur

- Flexibilitzarem els requisits per poder **contractar més personal al Servei d'Atenció Domiciliària**, veritable peça clau del model d'atenció a les persones grans.
- Farem plenament operatiu el bon funcionament del **tercer pagador per a les despeses de farmàcia** a partir de l'estiu del 2023.

- Dotarem el SAAS d'un servei de **podologia** que pugui atendre les necessitats de la gent gran amb una cobertura del 100%.
- Amb l'objectiu de mantenir-ne la sostenibilitat, durem a terme una **reforma del sistema de pensions**,

prenent com a base la proposta formulada pel Consell d'administració de la CASS i incorporant aportacions fetes per altres participants a la comissió, com per exemple el col·lectiu de la gent gran i de les persones amb discapacitat.

1.12. Una igualtat efectiva

La igualtat és un requisit essencial per construir una societat justa i inclusiva. Tot i que el Govern ja ha fet passos importants en aquest sentit, hem de continuar reforçant el nostre compromís a través d'unes polítiques públiques que garanteixin la igualtat efectiva entre dones i homes. Amb aquest objectiu, incorporarem la perspectiva de gènere en tots els àmbits, de manera que la igualtat s'abordi de forma transversal i s'incorpori en totes les polítiques públiques, des del món del treball fins al suport a la salut de les dones, passant pel foment de l'esport femení o noves accions en l'àmbit educatiu.

Fets

- Hem **aprovat la Llei 6/2022** per a l'**aplicació efectiva del dret a la igualtat de tracte i d'oportunitats i a la no-discriminació entre dones i homes**.
- Hem creat l'**Observatori de la Igualtat**, amb l'objectiu de recopilar i analitzar totes les dades existents sobre

igualtat i no discriminació. Les dades han de permetre que les diverses administracions públiques i privades del país es coordinin millor, i que la presa de decisions, la planificació i l'avaluació de les polítiques públiques també es faci millor.

- Hem creat l'**Institut Andorrà de les Dones**, com a òrgan per a la promoció de la participació de les dones en la vida política, cultural, econòmica i social en igualtat de condicions i d'oportunitats que els homes, i per prevenir i eliminar les discriminacions per raó de sexe.
- Hem creat i **posat en marxa el SIAD** (Servei Integral d'Atenció a la Dona en salut sexual i reproductiva).

Futur

- Seguirem treballant per **eximir de responsabilitat penal les dones que decideixin interrompre voluntàriament l'embaràs**, fent-ho compatible amb la preservació del nostre sistema institucional. L'acompanyament integral es farà a través del SIAD.
- Completarem el desplegament reglamentari de la **Llei d'igualtat efectiva entre dones i homes**.
- Tornarem a crear una **Secretaria d'Estat d'Igualtat** que depengui de la presidència del Govern per garantir la transversalitat de les polítiques d'igualtat de gènere.
- **Reforçarem el Departament d'Igualtat del Govern**, i el dotarem dels recursos humans i econòmics necessaris perquè pugui desenvolupar les seves funcions. Perquè, més enllà del desenvolupament del marc normatiu, cal promoure'n la correcta aplicació a fi que tinguï el màxim impacte possible.
- Posarem en marxa **plans d'igualtat dins de l'Administració**.
- Crearem una **taula de treball** per al desplegament de la Llei d'igualtat entre homes i dones en l'àmbit empresarial, amb representació dels departaments d'Igualtat i de Treball, dels sindicats, de la patronal i de l'Institut Andorrà de les Dones, en el qual estan representades al seu torn, les associacions de dones.
- Impulsarem **mesures de discriminació positiva als cossos especials** de l'Administració, que tradicionalment han estat més masculinitzats.
- Equipararem de manera progressiva el **permís de naixement** amb la finalitat de fomentar la igualtat.
- Impulsarem un **estudi detallat i global sobre gènere** amb dades sobre treball, formació, cultura, tecnologies de la informació i la comunicació (TIC), salut, esport, economia, òrgans de decisió i de poder.

- Donarem continuïtat i **reforçarem les polítiques d'igualtat** impulsades conjuntament des del Ministeri d'Educació i el Departament d'Igualtat, en particular reforçant l'educació en corresponsabilitat.
- Crearem un marc de suport als joves després de l'ensenyament obligatori, amb l'objectiu d'oferir-los una **educació afectiva i sexual allunyada d'estereotips conductuals sexistes o violents**.

1.13. Una llengua que ens identifica

El català, més que una eina de comunicació, ha de ser la llengua de cohesió de tots els ciutadans i les ciutadanes que viuen a Andorra, independentment del seu origen. La llengua és el vehicle d'expressió d'una societat i en reflecteix els valors, els costums i la història. Per tant, l'aprenentatge i l'ús del català permeten participar plenament en la societat andorrana i formar-ne part. Amb aquesta visió, seguirem promovent el català com a llengua d'ús social, de treball i de serveis, alhora que reforçarem el rol d'exemplaritat de les administracions públiques.

Fets

- Hem elaborat un nou text de la **Llei d'ordenació de l'ús de la llengua** oficial a partir de les conclusions del Llibre blanc de la cultura, amb la voluntat d'implicar el conjunt d'institucions i el teixit empresarial en la promoció de l'ús de la llengua oficial.
- Hem **seguit promovent l'ús del català** mitjançant campanyes adreçades a diversos segments de la població: desde campanyes adreçades a la població en general fins a campanyes per a col·lectius específics, com per exemple l'esport de base.
- Malgrat la pandèmia, hem **augmentat l'oferta de cursos** dels diferents nivells de català, i també dels cursos adreçats a les empreses.

- Seguirem actualitzant l'oferta de **cursos de català** i promovent els exàmens oficials per a l'obtenció dels certificats de coneixement de la llengua catalana.
- Promourem un paquet de benvinguda per als nous residents per tal de donar-los a conèixer tant els cursos de català com l'oferta cultural. Estudiarem la possibilitat d'associar la renovació dels permisos de residència al seguiment dels cursos de català que ofereix el Govern i a l'acreditació dels **coneixements de llengua** sense necessitat de fer cap examen.
- Aprovarem una **nova Llei del català** amb l'objectiu de promoure el coneixement i l'ús de la llengua oficial i pròpia del país en tots els àmbits de la vida social.
- Crearem el **Consell Nacional per la Llengua**.
- Iniciarem un treball conjunt entre el Departament de Política Lingüística i el Servei Andorrà d'Atenció Sanitària (SAAS) per a la **millora de l'ús del català a l'Hospital Nostra Senyora de Meritxell**.
- Farem èmfasi en l'aplicació de la **futura Llei del català en l'àmbit de la inversió estrangera**, per tal de garantir que la implementació de noves empreses al país no va en detriment de l'ús de la llengua oficial i pròpia d'Andorra.
- Seguirem fent de la **Fundació Ramon Llull**, que Andorra presideix, un espai de referència per a la llengua i la cultura catalanes.

2.Creixement

El desenvolupament econòmic és una condició indispensable per al benestar social. I aquesta és una pedra angular del nostre programa de Govern i del nostre projecte de país. Sense creixement, sense creació de riquesa, seria impossible pensar en el benestar de les persones i les famílies. Ara bé, la manera d'entendre el creixement econòmic també ha canviat. Per això, des de Demòcrates posem l'èmfasi en l'educació, en la promoció del talent, en la recerca, en la cultura i en la innovació com a base del creixement en una economia que volem cada dia més diversificada. Alhora, som la garantia que aquest canvi de paradigma també arribarà als sectors tradicionals de la nostra economia, com el turisme, el comerç, la banca o el sector agrícola i ramader. Perquè tots els àmbits del teixit productiu -des dels més consolidats fins als més incipients- tenen capacitat d'aportar valor afegit i de crear riquesa i llocs de treball. I el nostre programa és sinònim de confiança en la capacitat de les empreses, els professionals, els emprenedors i les persones assalariades de participar en aquest desenvolupament col·lectiu.

2.1. Una educació per transformar el país

L'educació és l'eina més potent de què disposem per formar la ciutadania del futur i transformar la societat. Tenim la sort de disposar d'un sistema educatiu divers i d'alta qualitat, que cada vegada ofereix més oportunitats als joves d'acord amb les seves potencialitats. Seguirem diversificant l'oferta formativa amb vista a ampliar l'obligatorietat de l'educació fins als 18 anys, amb l'objectiu de capacitar els joves tant si opten per una via acadèmica com si prefereixen la laboral. Volem que els nois i les noies, un cop acabin l'escolarització obligatòria, disposin de les eines necessàries per encarar, de manera reflexiva i compromesa, els reptes d'un món cada vegada més complex.

Fets

- Hem diversificat l'oferta formativa a partir del 16 anys per donar la resposta adequada als diferents perfils d'alumnes i hem creat un nivell educatiu nou: la **formació professional inicial**.
- Hem promogut les **sinergies** entre els tres sistemes educatius públics (andorrà, francès i espanyol).
- Hem creat la **revista Innovand** amb la participació dels 3 sistemes educatius.
- Hem engegat el programa de **batxillerat internacional** a l'Escola andorrana.
- Hem posat en marxa el programa **d'orientació professional** al Centre de Formació Professional.
- Hem mantingut el programa **Fulbright** i també el programa **MISTI** per tal de donar més presència a l'anglès i a la cultura americana als centres de segona ensenyança i batxillerat.
- Hem creat el programa **d'assistents de conversa** en francès a les escoles andorranes de segona ensenyança.
- Hem aprovat i implementat el pla d'estudis del **màster en Educació**.

- Hem signat un contracte de lloguer de l'Antiga Fàbrica Reig que permetrà **ampliar la Universitat d'Andorra** i l'hem dotat, com a universitat pública del país, amb el pressupost més elevat de la seva història.
- Hem situat el **Centre de Formació al Llarg de la Vida** a l'edifici les Columnes per disposar d'uns espais més cèntrics i més amplis.

Futur

Ensenyament obligatori

- Crearem la **xarxa d'escoles emprenedores** d'Andorra.
- Elaborarem el **pla integral per al bon ús de les tecnologies**, pensat per a alumnes, docents i famílies.
- Crearem el **pla nacional de convivència escolar**.
- Continuarem treballant en la **diversificació de l'oferta formativa** per tal d'allargar l'obligatorietat de l'educació fins als 18 anys.
- Avaluarem la possibilitat de crear un programa de **pràctiques professionals remunerades** a partir dels 16 anys.
- Ampliarem l'abast del **Pla escolar de foment de la lectura** perquè esdevingui un pla nacional de foment de la lectura.
- Desplegarem l'**estratègia d'educació ambiental per a la sostenibilitat**.
- Fomentarem els **intercanvis entre sistemes educatius i transfronterers** en el marc de l'esport escolar.

Formació professional

- Crearem un **nou nivell de formació professional**: el batxillerat d'especialització, amb l'objectiu de donar resposta a la demanda real dels sectors professionals i disposar de professionals especialitzats en els diferents àmbits laborals.
- Continuarem **diversificant l'oferta** atenent les demandes de les empreses i el sector laboral.
- Crearem l'**observatori de la formació professional**, que vetllarà per l'actualització constant de l'oferta formativa d'FP i la seva adequació a les necessitats dels sectors professionals.
- Convertirem l'**EFPEM** en el centre d'educació esportiva i de muntanya del país, incloent-hi les formacions professionals reglades d'aquesta branca.

Formació al llarg de la vida

- Crearem el segell de **formacions** continuades **adaptades** a les **diferents discapacitats**.
- Ampliarem l'oferta formativa incloent **formacions en competències digitals** ciutadanes.

Universitat d'Andorra

- Farem les obres d'**ampliació** a la Fàbrica Reig per donar resposta al creixement de la **Universitat**.
- Treballarem conjuntament amb el Comú de Sant Julià de Lòria en un **projecte de residència universitària**.
- Ampliarem l'**oferta de màsters** en els àmbits de la salut i de la gestió de dades.

- Crearem el programa de **suport a la discapacitat a la Universitat d'Andorra**.

Recursos humans

- Continuarem la convocatòria dels edictes per tal d'arribar al **15% del personal interí**.
- Desplegarem la **carrera professional horitzontal** i l'**avaluació de l'acompliment** en el cos especial d'educació treballant conjuntament amb el sindicat i tot el col·lectiu que forma part d'aquest cos.
- Renovarem els **reglaments interns del personal** tècnic d'ensenyament, el personal col·laborador i el personal amb responsabilitat administrativa o pedagògica (RAP).

2.2. Un país per als joves i els voluntaris

Les polítiques de joventut són crucials per al progrés de la societat. La generació jove representa el futur d'Andorra, i és la responsabilitat del Govern i del conjunt d'institucions públiques garantir que els joves tinguin accés a les eines i les oportunitats necessàries per poder desenvolupar-se plenament d'acord amb les seves aspiracions. Les polítiques de joventut han de ser transversals i participatives, ja que les veus i les idees dels joves han de ser escoltades i tingudes en compte a fi de reforçar el seu compromís cívic.

JOVENTUT

Fets

- Hem aprovat i hem desplegat les accions recollides a l'**Acord de Joventut**, una iniciativa que va ser proposada per les seccions joves de tots els partits polítics.
- Hem introduït incentius fiscals per facilitar la **inclusió laboral dels joves**.
- Hem establert un programa d'**impuls per a l'emancipació de joves entre 22 i 30 anys**, amb l'abonament dels dos mesos de dipòsit del lloguer i de la renda del mes corrent.
- Hem fet **gratuït el preu del transport públic**.
- Hem creat la **web Informa't** per donar visibilitat als joves i facilitar-los l'accés a aquesta eina d'orientació que conté l'oferta educativa i professional.
- Hem incrementat el programa de **subvencions**.

Futur

- Seguirem desplegant les accions contingudes a l'**Acord de Joventut**.
- Elaborarem el nou **Pla nacional de la joventut d'Andorra**, que té com a objectiu fomentar la participació activa dels joves i reforçar la coordinació dels actors implicats en les polítiques de joventut. El nou pla s'alinea amb les recomanacions del Consell d'Europa i amb l'Estratègia de la Unió Europea per a la Joventut 2019-2027.
- Crearem una **oferta cultural adreçada als joves**.
- Crearem una oferta diversificada amb una **agenda** que aglutini les propostes de tots els comuns (punts joves).
- Treballarem per oferir un **oci alternatiu i responsable** amb l'objectiu de promoure hàbits saludables.
- Crearem un **espai intergeneracional** per reforçar els vincles entre els joves i la gent gran.
- Impulsarem, conjuntament amb l'ARI, **trobades i sortides amb professionals i persones que constitueixin casos d'èxit del país**.

- Seguirem apostant per la **Formació Professional** (FP) i la **Universitat d'Andorra**.
- Continuarem apostant per l'**esport** en l'àmbit nacional i fomentarem entre els joves els esports d'equip, que ajuden a crear valors de cohesió i solidaritat.
- Fomentarem l'**ús del català** involucrant els joves en les campanyes de sensibilització adreçades a diverses franges d'edat.
- Fomentarem la **participació dels joves** mitjançant una política transparent i propera que els impliqui, i que tingui en compte les seves idees.
- Reforçarem els **ajuts al lloguer i facilitarem la compra del primer habitatge** (vegeu l'apartat 1.1. Un habitatge accessible).
- Elaborarem un **pla per a l'impuls a l'emancipació i a l'autonomia** dels joves.

VOLUNTARIAT

Fets

- Hem impulsat el **voluntariat social**.
- Hem realitzat accions de sensibilització per a l'**acció voluntària als centres educatius**.
- Hem portat a terme accions formatives als **voluntaris**.
- Hem fet possible que els estudiants que acreditin haver participat en accions de voluntariat puguin sol·licitar el **reconeixement de crèdits**.
- Hem **reconegut la tasca dels voluntaris**.

Futur

- Treballarem per promoure la **inclusió i el respecte a la diversitat** fomentant el voluntariat.
- Ampliarem el **voluntariat social** als col·lectius més vulnerables.

2.3. Innovació i emprenedoria per al progrés

Els Demòcrates creiem en el talent i en la capacitat de les persones d'Andorra per innovar. Sabem que sense obertura i diversificació de l'economia no és possible desenvolupar projectes innovadors sòlids, però alhora volem posar aquest procés al servei del progrés del país: per crear llocs de treball qualificats que donin possibilitats als nostres joves de desenvolupar una carrera professional a Andorra, per atreure projectes i negocis d'alt valor afegit i per aconseguir que el nostre teixit productiu s'enriqueixi amb activitats que van més enllà dels sectors tradicionals.

Fets

- Hem aprovat la **Llei de mesures per al treballador per compte propi**, pel seu rol al teixit empresarial i a l'economia, i amb l'objectiu de millorar-ne la protecció i fomentar-lo.
- Hem aprovat la **Llei d'economia digital, emprenedoria i innovació**, com a suport legal per a la promoció de la innovació i l'emprenedoria i com a marc legal per donar un impuls decidit als nous sectors emergents.
- Hem constituït **Andorra Recerca i Innovació** (ARI), com a institució fonamental en aquest àmbit a Andorra.
- Hem treballat, amb el sector privat i els emprenedors del país, una **Estratègia d'innovació** a escala nacional que aplicarem al llarg dels propers anys.
- Hem aprovat la **Llei d'esports electrònics**, que ens ha permès establir un pla estratègic per desenvolupar aquest sector al país en cinc fronts: la indústria, el turisme, la competició, l'educació i les infraestructures.
- Hem posat en marxa l'**Andorra Living Lab** per a emprenedors.
- Hem assolit un acord amb la multinacional **Grífols** per a la construcció d'un laboratori en immunologia a Ordino, que serà un referent de recerca de nivell internacional.

- Hem aprovat el **projecte Node**, que s'ubicarà al nou edifici d'Andorra Telecom i que ha de ser un clúster d'innovació i recerca.
- Hem estudiat la viabilitat d'una **zona franca** al país i hem definit dos

models diferenciats i compatibles: la zona franca de custòdia d'obres d'actius d'alt valor (obres d'art, per exemple) i la zona franca comercial per facilitar els tràmits d'importació i exportació.

Futur

- Desplegarem la **Llei de mesures per al treballador per compte propi**.
- Aplicarem l'**Estratègia d'innovació** que acordin els diferents actors del país amb Andorra Recerca i Innovació i que se centrarà en la captació i la retenció de talent, el desenvolupament de nous sectors productius innovadors i sostenibles i la recerca d'activitats i inversions d'alt valor afegit.
- Des de la societat creada amb **Grífols** i Andorra Business, contribuïrem a la construcció i posarem en marxa el laboratori en immunologia d'Ordino, amb una inversió per part de la multinacional inicial de 25 milions d'euros i de 200 milions més al llarg dels primers 25 anys i amb la creació de com a mínim 50 llocs de treball qualificats.
- Construirem l'**edifici Node** com a seu definitiva d'Andorra Telecom i perquè actui com un pol d'innovació i recerca al país.
- Posarem en marxa la **zona franca** de custòdia d'actius d'alt valor, que permeti obrir un nou sector d'activitat i crear sinergies amb els sectors ja existents.
- Donarem continuïtat als diversos **programes d'acompanyament** impulsats des d'Andorra Business en els darrers anys: el programa Growth, orientat a la mentoria i al creixement empresarial; el programa Subvencions d'Empresa, per al foment de la internacionalització del teixit productiu andorrà; el Portal d'internacionalització de l'empresa andorrana, i el Programa AWE (*Academy for Women Entrepreneurs*), que hem dut a terme en col·laboració amb l'Ambaixada dels Estats Units a Andorra.

2.4. Una digitalització al servei de les persones

Al llarg de la darrera legislatura el procés de digitalització s'ha accelerat de manera notable. Diversos factors hi han contribuït: l'augment de la popularització de les noves tecnologies, una evolució dels models de negoci de les empreses i, sobretot, la irrupció de la pandèmia de la covid-19. El paper del Govern ha estat clau en aquest procés: hem aprovat noves regulacions per fomentar la digitalització, hem adoptat un rol exemplar de l'Administració i hem donat ajuts i crèdits a les empreses per digitalitzar-se. En paral·lel, hem posat les bases de la ciberseguretat nacional. En els propers anys caldrà seguir insistint en aquestes línies perquè Andorra i els seus ciutadans estiguin a l'avantguarda de l'era digital.

Fets

- Hem posat en marxa el **programa de digitalització** de les empreses, dotat amb més de **2 milions d'euros**, repartits entre subvencions directes i programes de crèdits, per acompanyar les petites i mitjanes empreses en el seu camí cap a la digitalització.
- Hem establert **deduccions fiscals** per a empreses que inverteixin en digitalització.
- Hem obtingut un crèdit de **8 milions d'euros** del Banc de Desenvolupament del Consell d'Europa per finançar projectes de digitalització.
- Hem aprovat la **Llei de ciberseguretat** i hem creat l'**Agència Nacional de Ciberseguretat**, com un pas clau per mantenir els alts estàndards de seguretat del país, també en un entorn digital.
- Hem posat en funcionament la **nova Seu Electrònica**, amb accés a més de 200 tràmits que ja es poden gestionar de manera digital.
- Hem fet grans avenços en la implantació del **certificat electrònic** i la **signatura electrònica** al sector privat.

- Hem avançat en l'**eliminació de paper**, tant en els tràmits amb l'Administració com en l'arxiu de documents.
- Hem posat en marxa el portal **Govern Obert** on, d'acord amb la recentment aprovada Llei de transparència, es publica tota la informació que pot ser d'interès per als ciutadans.
- Hem creat la **plataforma de licitacions electròniques**, derivada de la nova Llei de contractació pública, per facilitar la feina de les empreses que treballen amb l'Administració.
- Hem avançat en la **digitalització dels serveis socials i de salut**: implementació de la Història social compartida, consolidació de la Història clínica compartida, implantació de l'aplicació Andorra Salut i implementació gradual de la recepta electrònica.

Futur

- Seguirem donant **suport a les empreses**, especialment les petites i mitjanes, amb **subvencions directes** i **crèdits tous** per a la digitalització dels seus models de negoci.
- Ampliarem el **catàleg de tràmits** que es poden gestionar en format **digital**.
- Farem avenços en la **interoperabilitat dels tràmits** realitzats davant les administracions i les empreses públiques.
- Seguirem promovent l'**eliminació dels tràmits**, arxius i documentació en paper, tant al sector públic com al sector privat.
- Implementarem la **postil·la digital**.
- Seguirem vetllant per la seguretat, dotant l'**Agència Nacional de Ciberseguretat** de més recursos i mitjans.
- Crearem un **núvol o cloud sobirà** per a Andorra.
- Desenvoluparem la **identitat digital sobirana de l'Estat Andorrà** d'acord amb els estàndards europeus.

2.5. Una cultura pròpia i oberta

La cultura és l'ànima de la societat, una força creadora que canalitza els anhels personals i, alhora, contribueix a construir un imaginari amb el qual ens sentim identificats col·lectivament. La cultura és una font de coneixement i un mitjà per a l'expressió i el diàleg. És per tots aquests motius que considerem fonamental que les polítiques públiques segueixin promovent la creativitat i la innovació, mitjançant el suport als artistes de totes les disciplines i a les indústries culturals. Amb aquest objectiu, executarem el pla estratègic que desenvolupa el Llibre blanc de la cultura.

Fets

- Hem establert **polítiques culturals integrals** a partir de la reorganització del Ministeri de Cultura i de la modernització del marc legal.
 - per a una política cultural conjunta, consensuada i global, i hem definit, a partir del llibre blanc, un Pla estratègic de la cultura 2030.
- Hem centralitzat la majoria dels serveis culturals del Govern a l'antic **Hotel Rosaleda**.
- Hem introduït mesures fiscals per fomentar el **mecenatge** en els àmbits cultural, social i esportiu.
- Hem impulsat a través d'un procés participatiu l'elaboració del **Llibre blanc de la cultura**, que recull propostes
 - Hem començat el desplegament reglamentari de l'**Estatut de l'artista**.

Futur

- Desplegarem el **Pla estratègic de la cultura 2030**, que al seu torn desenvolupa el Llibre blanc.
- Seguirem fomentant les indústries culturals a partir de les línies definides pel pla estratègic. Entre d'altres,

- seguirem augmentant els **ajuts a la cinematografia** amb la participació d'Andorra Telecom i Andorra Turisme.
- Seguirem **promovent la professionalització dels creadors** de totes les disciplines, dotant-los d'eines i recursos que els acompanyin en aquest procés.
 - Farem el **Museu Nacional** amb un triple objectiu: ser el referent de la història i la identitat per als ciutadans i les ciutadanes d'Andorra; ser una porta d'entrada tant al país com a la xarxa de museus per als turistes que ens visiten i, finalment, però amb la mateixa importància, esdevenir un centre dinamitzador de l'activitat artística i creativa.
 - Traslladarem l'**Arxiu Nacional** a l'antic Hotel Rosaleda per tal de completar la centralització del serveis culturals del Govern.
 - Crearem una **oferta cultural** pensada específicament per a les edats més **joves**.
 - Incorporarem la **inclusió i l'accessibilitat** en la definició i la difusió de les polítiques de promoció de la cultura i treballarem per l'accessibilitat universal.
 - Millorarem la plataforma web i la comunicació de l'**Agenda.ad**, tot optimitzant les opcions i les possibilitats que ja existeixen i implicant-hi els agents privats.
 - Crearem una **taula de treball** entre el Ministeri de Cultura, els comuns i entitats i empreses privades per millorar la coordinació de la programació cultural, evitar contraprogramacions, millorar l'ús dels recursos i afavorir l'accés a la cultura de la ciutadania, amb l'objectiu final de donar un suport més efectiu a les propostes culturals del país.
 - Construïrem l'**edifici multifuncional** a Andorra la Vella per tal que pugui acollir, segons les necessitats de cada moment, esdeveniments esportius, culturals, de lleure, activitats didàctiques i la Fira d'Andorra la Vella, entre d'altres.
 - Programarem un **festival de música clàssica** estable per tal de garantir una oferta cultural de qualitat tant per als ciutadans del país com per als turistes.
 - Garantirem que les **associacions** disposin d'espais adequats per al desenvolupament de les seves activitats i per establir sinergies entre elles.
 - Incorporarem els **esdeveniments de cultura popular** a l'agenda de promoció turística d'Andorra.
 - Crearem el **Conservatori Nacional** i impulsarem el reconeixement dels estudis musicals.
 - A partir de les possibilitats que ofereix la intel·ligència artificial, avançarem cap a la **personalització de l'oferta cultural per als turistes**.

- Fomentarem la projecció internacional dels artistes del país mitjançant la participació en certàmens de referència.
- Seguirem donant suport a la biennial L'ANDART perquè es consolidi com a festival artístic internacional.
- Donarem suport a les jornades interculturals que organitzen els comuns per afavorir el diàleg i l'intercanvi entre les diverses cultures que conviuen a Andorra.

2.6.Un patrimoni viu i accessible

Les polítiques públiques han de contribuir a posar en valor el patrimoni cultural com a element d'identitat i cohesió social. Més enllà del valor històric i d'identificació cultural, el patrimoni constitueix un actiu econòmic que cal saber aprofitar, sobretot de cara al turisme. Tal com s'ha fet fins ara, cal protegir, conservar i restaurar el patrimoni cultural i, alhora, fer-ne una difusió adequada perquè estigui a l'abast del conjunt de la ciutadania. Així mateix, cal seguir desenvolupant una estratègia digital que millori tant la gestió del patrimoni cultural com la seva comunicació i que doni suport a les activitats educatives i de recerca.

Fets

- Hem donat un impuls decidit a la **digitalització dels béns patrimonials** –entre els quals, les esglésies i les obres que contenen– amb l'objectiu, d'una banda, d'optimitzar-ne la gestió i facilitar-ne la restauració quan escaigui i, de l'altra, millorar-ne l'accés per a la ciutadania i els investigadors.
- Hem inscrit nous béns immaterials a l'Inventari general del **patrimoni cultural**: les falles del solstici d'estiu, les festes de l'ossa, els coneixements i la tècnica de la pedra seca i la pràctica de la transhumància. Hem aconseguit la inscripció de les festes de l'os als Pirineus a la llista representativa del patrimoni cultural i immaterial de la UNESCO.

- Hem restaurat el **campanar de Sant Vicenç d'Enclar**, que es va esfondrar el desembre del 2019.
- Hem acabat la restauració de **Ràdio Andorra**, que ha esdevingut la seu del Ministeri de Turisme i d'Andorra Turisme, i l'inventari de Casa Rossell. També hem iniciat el projecte de

restauració de l'antic hotel Casamanya. Totes aquestes intervencions posen en valor el nostre patrimoni immoble, i li donen un ús compatible amb la seva preservació.

- Hem posat en marxa el portal **Història.ad**.

Futur

- Seguirem desenvolupant una **estratègia digital del patrimoni cultural** d'acord amb els estàndards europeus. Els objectius de l'estratègia són, entre altres: garantir còpies digitals dels béns patrimonials per preservar-los i conservar-los; fer més accessibles els fons; impulsar-ne la recerca, i vincular-se a projectes internacionals.
- Culminarem l'actualització del marc legal amb l'aprovació i l'aplicació de la **nova Llei de patrimoni cultural**, la **Llei d'arxius** i gestió de la documentació i la **Llei de dipòsit legal**.
- Implementarem el **programa del Romànic**, que inclou quatre línies d'acció: l'estudi i la conservació del patrimoni romànic, la digitalització, l'aprovació d'un pla director per a la gestió tècnica i econòmica, i la divulgació i la promoció del patrimoni romànic dins i fora del país.
- Crearem la **ruta romànica de Santa Coloma i la Margineda**, que permetrà interpretar de manera conjunta quatre elements del patrimoni d'Andorra la Vella: el pont de la Margineda, el jaciment de la Margineda, Sant Vicenç d'Enclar i Santa Coloma.
- Farem una nova experiència de **videomapatge a l'església de Sant Esteve** d'Andorra la Vella, per tal de poder mostrar-ne les pintures murals.
- Seguirem amb la política de restauració de béns immobles singulars, tal com s'ha fet amb l'Hotel Rosaleda i Ràdio Andorra, per donar-los un ús que sigui compatible amb la seva conservació: **Sud Ràdio** (futur CRAMEA), **hotel Casamanya** (futura seu del Ministeri de Medi Ambient i Agricultura) i **Casa Rossell**.
- Executarem les obres de rehabilitació i millora del **Santuari de Meritxell**, que han estat pressupostades per al

2023 i que tindran continuïtat els propers anys.

- Seguirem traslladant les **reserves de béns mobles** d'Aixovall a l'Hotel Rosaleda perquè les col·leccions puguin ser més accessibles a la ciutadania.
- Destinarem l'**1% del pressupost d'inversió en obra pública a la dotació del pla Preserva** (pla destinat a la conservació i la preservació del patrimoni cultural).
- Culminarem els treballs per presentar la **candidatura** *Testimonis materials de la construcció del Copríncipat* a la Llista del patrimoni mundial de la UNESCO.
- Seguirem treballant per la inclusió d'Andorra a la Llista representativa del patrimoni cultural immaterial de la **UNESCO** tant pel que fa la pràctica de la transhumància com pel que fa a la tècnica de la pedra seca.
- Reforçarem la implicació activa en la gestió de la **Vall del Madriu-Perafita-Claror**, patrimoni de la humanitat per la UNESCO des del 2004, i donarem seguiment a les campanyes arqueològiques que hem portat a terme els darrers anys a la farga del Madriu.
- Iniciarem una intervenció integral al **dolmen del Cubil**, a Encamp, tant d'excavació arqueològica com de recerca històrica.

2.7. Un esport per a tothom

L'accés lliure a la pràctica de l'esport i l'activitat física regular és un dret dels ciutadans i les ciutadanes que el Govern ha de garantir, ja que és clau en la protecció de la salut de les persones. En aquest sentit, tenim la sort de viure en un entorn que facilita la pràctica de l'activitat física i l'esport a tots els nivells. Continuarem fomentant la pràctica esportiva a totes les edats i ampliant el suport a la tecnificació i l'alt rendiment esportiu, i dedicarem una atenció especial a la promoció de l'esport femení.

Fets

- Hem millorat els **programes d'alt rendiment** amb la coordinació de les dos àrees del Departament d'Esports.
- Hem dotat els **esportistes** d'eines, serveis i recursos perquè puguin desenvolupar tot el seu potencial.
- Hem dotat el **Centre de Tecnificació Esportiva d'Ordino** (CTEO) de nous serveis amb l'objectiu de convertir-lo en el referent de l'alt rendiment al país.
- Hem establert un diàleg fluid per **atendre les necessitats de les federacions i els clubs esportius**, amb l'objectiu d'ajudar-los a impulsar els seus esports respectius i a desenvolupar la seva activitat en les millors condicions.
- Hem declarat l'**esport sector d'interès nacional**.
- Hem promogut l'**esport** i l'activitat física com a vector de **salut i cohesió social**.
- Hem introduït mesures fiscals per fomentar el **mecenatge** en els àmbits cultural, social i esportiu.
- Hem creat una **taula interministerial** entre Esports i Educació per avaluar com es pot obrir el programa Esport-estudi a disciplines diferents de l'esquí.

Futur

- Seguirem amb les polítiques de **suport als esportistes d'alt rendiment**, així com a les federacions i els clubs esportius, mantenint l'esperit de diàleg que ha caracteritzat els darrers quatre anys.
- Continuarem **ampliant els espais i els serveis del CTEO**, entre els quals un espai definitiu per a la fisioteràpia i una zona d'aigües per a la recuperació activa, amb l'objectiu d'oferir un suport integral als esportistes.
- Seguirem **reforçant el programa Esport-estudi** per facilitar que es compagini la pràctica de l'esport d'alt nivell amb els estudis.
- Impulsarem **campanyes de sensibilització** per donar més projecció pública i visibilitat a l'**esport femení**.
- Crearem un programa de **subvenció** específic per a la promoció de l'**esport femení**.
- Consolidarem els programes d'**activitat física per a tothom**.

2.8.Un comerç innovador

El comerç al detall és una de les peces clau que expliquen el desenvolupament i la prosperitat de l'Andorra de les últimes dècades. L'economia andorrana s'està diversificant, però el comerç continua sent el sector en el qual treballen més persones i el que aporta més recursos -per la via dels impostos indirectes i directes- a les arques de l'Estat. El comerç minorista al país, com arreu, passa per un període d'incertesa, marcat per la irrupció amb força dels mercats online, els canvis d'hàbits dels clients i les estratègies de les marques internacionals. Des del Govern seguirem fent costat als botiguers perquè un sector comercial innovador continuï sent un dels pilars de la nostra prosperitat i el nostre benestar.

Fets

- Hem donat **suport al sector comercial durant la pandèmia** amb mesures valentes com els ERTO, els crèdits tous o l'exempció del pagament de les rendes de lloguer de locals comercials.
- Hem desenvolupat la segona fase del **Pla estratègic de comerç** de la mà de les entitats que representen el teixit comercial del país.
- Hem posat en marxa **campanyes per fomentar el consum intern**, especialment en el període de represa de l'activitat després de la pandèmia.
- Hem fomentat la declaració de l'IGI a la duana andorrana per les compres efectuades a l'estranger per part de persones residents al país sota el règim de **Tax Free**.
- Des d'Andorra Turisme, i en col·laboració amb els comuns, hem implementat un calendari d'activitats i esdeveniments per **augmentar l'afluència turística a les principals zones comercials**.

- Seguirem desenvolupant el **Pla estratègic de comerç**, per incidir en qüestions cabdals per al futur del sector com l'experiència de client, la segmentació de l'oferta, la definició de perfils i itineraris i la posada en marxa de clubs de producte.
- Posarem en marxa el **segell Andorra Selected**, del qual ja s'han començat a fer les avaluacions, com a distintiu i promoció de l'oferta turística premium del país, també aplicable als establiments comercials.
- Crearem i executarem un pla de **suport i acompanyament al comerç al detall**, amb la col·laboració de la Cambra de Comerç, Indústria i
- Serveis, pensant especialment en el repte de la digitalització dels models de negoci i la fidelització dels clients.
- Unificarem els departaments de **Comerç i Turisme** sota un mateix Ministeri, per tal de reforçar la presència del sector del comerç i les seves necessitats en la política turística.
- Des d'**Andorra Turisme** seguirem creant esdeveniments i campanyes enfocats a la promoció del teixit comercial.
- Acompanyarem el sector privat en la recerca de **noves ofertes comercials** per tenir una oferta més diversificada i de qualitat.

2.9.Un turisme sostenible

El turisme va ser el sector més afectat per la pandèmia de la Covid-19 i, en conseqüència, des del Govern vam destinar molts recursos perquè el sector no perdés competitivitat i estigués preparat per arrencar l'activitat a partir del 2021. Les xifres del 2022 i dels primers mesos del 2023 evidencien que el turisme a Andorra s'ha recuperat i va fins i tot millor que en els temps anteriors a la pandèmia. Però no podem oblidar les lliçons que hem après: apostar per la qualitat i la sostenibilitat, posicionar la nostra oferta per als clients de més poder adquisitiu, augmentant la despesa mitjana, desestacionalitzar i tenir cura del turisme de proximitat.

- Hem donat un **suport sense precedents** -per la via dels ERTO, dels crèdits tous i d'altres mecanismes- perquè el sector turístic del país no perdés competitivitat ni llocs de treball durant els mesos difícils del 2020 i el 2021, i aquest fet ha permès que l'activitat turística hagi arrencat amb força el 2022 i el 2023.
- Hem introduït una **taxa turística finalista**, que paguen totes les persones que pernocten al país i que serveix per compensar, en part, la petjada que l'activitat turística té sobre el territori.
- Hem creat el **Fons per a l'impuls del turisme**, que es nodreix de la taxa turística i que servirà per impulsar un turisme sostenible, responsable, inclussiu i de qualitat, i per finançar la protecció i la millora dels recursos turístics, l'execució d'infraestructures relacionades amb el turisme i les activitats formatives al si del sector.
- Hem **promocionat els productes del país i la gastronomia autòctona** amb la publicació del receptari de gastronomia andorrana, la celebració de l'Andorra Taste i el foment de l'ús de productes andorrans als establiments turístics.
- Hem vinculat la destinació turística del país amb **marques de prestigi** com National Geographic, Disney, Biosphère, Cirque du Soleil, ASO o Ironman.
- Hem adjudicat la concessió d'un **casino** que compleix els estàndards més elevats de seguretat, transparència i responsabilitat corporativa. El casino contribuirà a diversificar l'oferta d'oci del país i garanteix uns ingressos mínims per a l'Estat de 2,15 milions d'euros cada any.
- Hem posat en marxa els **vols regulars entre l'aeroport d'Andorra-la Seu i Madrid**, iniciant un camí que ens permet atreure turistes d'indrets més allunyats i amb més poder adquisitiu.
- Hem fomentat el **turisme de proximitat**, especialment del costat francès, amb accions concretes de promoció, cooperació i sostenibilitat que s'emmarquen en el Diàleg transfronterer Andorra-Occitània.

- Presentarem la candidatura a la UNESCO perquè Andorra esdevingui el primer país del món a ser declarat en la seva totalitat **Reserva de la Biosfera**.
- Crearem el **Consell Nacional del Turisme**, que aplegarà tots els agents turístics, per definir i promoure les polítiques i estratègies turístiques.
- Incorporarem el **sector privat al Consell d'administració d'Andorra Turisme**.
- L'activitat turística és indubtablement un dels pilars socioeconòmics del país, i ha d'estar necessàriament emmarcada en el principi de sostenibilitat. Elaborarem un **estudi de capacitat de càrrega del sector turístic**, que ens indiqui quins són els límits de creixement d'aquesta activitat i quines han de ser les accions per fer-la sostenible.
- Seguirem treballant en el disseny de propostes adaptades a totes les persones; el nostre **model turístic ha de ser més inclusiu**.
- Fomentarem una **utilització més elevada dels canals digitals** per a la promoció del país.
- Posarem en marxa el **segell Andorra Selected**, del qual ja s'han començat a fer les avaluacions, com a distintiu i promoció de l'oferta turística premium del país.
- **Desenvoluparem l'agroturisme**, com a oferta diferenciada, plenament integrada al territori i amb capacitat de desestacionalitzar l'afluència de visitants.
- Seguirem **potenciant els productes nacionals** com a part indestruïble de la nostra oferta turística.
- Desenvoluparem un **pla estratègic gastronòmic** d'Andorra per consolidar i ampliar l'oferta actual.
- Programarem un **festival de música clàssica estable**, per tal de posicionar Andorra com una destinació cultural de primer nivell i per millorar l'oferta d'espectacles, pensant també en el públic del país.
- Continuarem **apostant pels esdeveniments esportius, culturals i gastronòmics** per diversificar tant l'oferta com el perfil dels visitants.
- Continuarem desenvolupant **esdeveniments esportius d'alt nivell i fires relacionades**, i fomentarem de manera decidida el turisme de congressos.
- Fomentarem noves col·laboracions turístiques amb **partners de renom mundial**.

- Conscients de la necessitat d'un espai versàtil i consolidat, impulsarem, en col·laboració amb el Comú d'Andorra la Vella, la construcció d'un **edifici multifuncional** com a centre nacional d'esdeveniments de tot tipus. L'equipament, situat a l'entorn de l'Estadi comunal, ha de complir la funció de complement turístic i cobrir les necessitats culturals, esportives, firals i d'espectacles del país.
- Promourem la **lleï del turisme**, que ordeni i reguli les activitats del sector i doni les eines per implementar una estratègia turística basada en la qualitat, el valor afegit i la sostenibilitat.
- Seguirem reforçant les **formacions dirigides al sector turístic**, creant sinergies entre públic i privat i fomentant-ne el coneixement i la capacitat.
- Desenvoluparem la **Marca Andorra**.
- Continuarem impulsant propostes destinades al **turisme familiar** conjuntament amb els comuns, com el projecte la Macarulla, de petits senders màgics.
- Implementarem un **pla d'acompanyament i d'ajuts per a la renovació dels hotels i dels allotjaments turístics**.
- Reforçarem la **cooperació amb Espanya i França**, i també amb els territoris veïns, per promocionar la destinació "Pirineus", i potenciarem les relacions internacionals en l'àmbit turístic mitjançant organismes com l'OMT.

2.10. Un sector primari que mira cap al futur i un benestar animal consolidat

El sector primari és clau per a la conservació del paisatge i el manteniment dels ecosistemes. És per aquest motiu que, els darrers anys, el Govern ha reforçat les polítiques públiques de suport als sectors ramader i agrícola. A partir d'ara, cal continuar potenciant i acompanyant aquests sectors a fi que puguin diversificar la seva activitat i trobin incentius per assegurar el relleu generacional. Així mateix, l'activitat agrícola i ramadera ha de prendre en consideració les noves exigències de la societat, com són la lluita contra el canvi climàtic i l'increment de la demanda de productes agraris i alimentaris que respectin el medi ambient, el benestar animal i la seguretat alimentària.

RAMADERIA I AGRICULTURA

Fets

- Hem aprovat la **Llei per al desenvolupament i la diversificació dels sectors ramader i agrícola**, que recull les propostes que han fet els ramaders per facilitar-los la preservació i la diversificació.
- Hem **incrementat considerablement els ajuts** a les pràctiques ramaderes tradicionals de muntanya i hem cercat cultius alternatius.
- També hem garantit per primer cop que els **ajuts s'actualitzin anualment d'acord amb l'IPC**.
- Hem creat un **ajut a la bonificació del benestar animal** de les explotacions ramaderes bovines.
- Hem creat la **Comissió Nacional de la Ramaderia i l'Agricultura (CNRA)**, amb l'objectiu de potenciar el el sector i millorar la coordinació entre les institucions i els mateixos actors.
- Hem potenciat la **promoció de la Carn de qualitat controlada d'Andorra** i n'hem millorat la comercialització per mitjà de barquetes.
- Hem reforçat el programa de selecció de la **raça bruna d'Andorra**, així com les condicions de maneig i les infraestructures per assegurar el benestar animal boví.
- També hem **millorat l'Escorxador Nacional** (amb un total d'1 milió d'euros invertits).
- Hem fomentat el **consum dels productes de proximitat** i n'hem promogut la comercialització en els principals centres comercials del país i a les escoles.
- Hem regulat la **marca col·lectiva Productes Agrícoles i Artesans d'Andorra** i els termes descriptius "Producte d'Andorra", "Producte elaborat a Andorra" i "Recepta tradicional d'Andorra" per reforçar la lluita contra l'intrusisme.
- Hem aprovat el **Reglament de producció ecològica** i hem creat els ajuts corresponents per impulsar la producció agrària de productes de proximitat de qualitat sota criteris de sostenibilitat.
- Hem donat suport al Comú d'Ordino per a la **recuperació de la fira de bestiar** de la parròquia incorporant la subhasta de braus en la mateixa fira.
- Hem presentat la **candidatura d'Andorra** per obtenir el reconeixement com a **Sistema Important del Patrimoni Agrícola Mundial**.

- Continuarem **apostant de forma decidida per la pagesia i la ramaderia**, per tal que el nostre entorn natural continuï sent un referent de la nostra qualitat de vida.
- Conjuntament amb els comuns, **implementarem la Llei per al desenvolupament i la diversificació dels sectors ramader i agrícola** perquè, entre altres, es faciliti la construcció d'instal·lacions que afavoreixin la continuïtat del sector ramader (especialment, les noves generacions).
- Seguirem apostant i reforçant la **societat Ramaders d'Andorra**, formada pel Govern i els ramaders, per comercialitzar la carn del bestiar criat i engreixat a Andorra.
- Crearem **nous ajuts** perquè el sector continuï sent atractiu i l'acompanyarem en tot allò que sigui necessari.
- Reforçarem el programa de selecció de la **raça bruna d'Andorra** afavorint la reposició de mares.
- Ampliarem els ajuts que fomenten el **benestar animal als equins i als ovins**.
- Promourem la Llei del cànnabis terapèutic per ajudar a la **reconversió de tot el sector agrícola i ramader**.
- Potenciarem l'**activitat agroturística** al país.
- Potenciarem el **consum de productes agraris i alimentaris de proximitat** (quilòmetre zero) i la creació de l'oferta turística gastronòmica.
- Seguirem promovent la marca **Productes Agrícoles i Artesans d'Andorra** (PAAA) i reforçant la lluita contra l'**intrusisme**.
- Aprovarem el Reglament de la marca col·lectiva PAAA com a "**marca de garantia**" consensuant lo amb els productors.
- Treballarem amb el sector per potenciar el **cultiu de la vinya**, i el desenvolupament de l'**enoturisme**.

TINENÇA RESPONSABLE D'ANIMALS DE COMPANYIA

Fets

- Hem treballat amb les associacions per al **reforç i el foment de la protecció i la tinença responsable d'animals de companyia**.
- Hem dut a terme **campanyes de sensibilització** i hem iniciat els treballs per a les millores de les instal·lacions de la gatera i de la gossera oficials.
- Hem aprovat el **nou Reglament de condicions dels nuclis zoològics** d'animals domèstics de companyia (NZAC) i centres de detenció d'animals domèstics de companyia (CDAC) per millorar-ne les condicions.
- Amb l'objectiu de garantir al màxim el benestar animal de les nostres mascotes, hem implementat un **pla de vigilància i control d'instal·lacions** **que agrupen animals** en el nostre territori i n'hem reforçat la normativa.
- Hem aprovat el nou Reglament de condicions de tinença de **gossos potencialment perillosos**, la qual imposa una formació prèvia abans d'adquirir-ne o adoptar-ne un.
- Hem simplificat els tràmits del **registre animals companyia RAC**.
- Ens hem adherit al **Conveni europeu per a la protecció dels animals de companyia**, que permet protegir i compaginar el dret de les persones a beneficiar-se de la tinença d'un animal de companyia amb el dret dels animals de gaudir d'una vida digna i lliure de patiments innecessaris.

Futur

- Fomentarem, conjuntament amb les associacions, una **tinença responsable** dels animals de companyia i conscienciarem la ciutadania sobre què representa tenir un animal.
- Seguirem reforçant la normativa per millorar el **benestar animal** i lluitarem contra el maltractament animal; concretament, prohibint la venda d'estris de càstig, entre altres mesures.
- Finalitzarem la **reforma integral de les instal·lacions de la gossera oficial** i seguirem implementant **millores a la gatera oficial**.
- Treballarem conjuntament amb els comuns per **millorar la gestió de les colònies de gats ferals**.

2.11. Un sector financer dinàmic

El sector financer està culminant una llarga dècada de transformació i s'està preparant per competir en els mercats globals. Efectivament, des del 2009 la banca ha fet front amb èxit a un canvi de paradigma i avui és un sector que continua generant beneficis i nombrosos llocs de treball d'alt valor afegit. El futur del sector passa per oferir un tracte molt personalitzat, per potenciar els serveis de banca privada i per obrir-se camí en el món dels serveis financers digitals. Des del Govern seguirem acompanyant la transformació del sector, perquè disposar d'un sector financer propi és un actiu de gran valor per al país.

Fets

- Hem creat un **prestador d'última instància homologable** internacionalment i hem millorat les relacions amb el **Banc Central Europeu**, que ha desenvolupat la primera línia de finançament REPO per a Andorra a través de l'Autoritat Financera Andorrana (AFA).
- Hem reforçat la legislació nacional i hem continuat la col·laboració amb la comunitat internacional per **lluitar contra el blanqueig de capitals**; això ens ha permès assolir la primera i segona posicions al rànquing de l'Institut de Basilea com a jurisdicció menys probable per al blanqueig de diners.
- Ens hem adherit al **Fons Monetari Internacional**, fet que reforça la credibilitat d'Andorra com a país i la confiança en la plaça financera andorrana.
- Amb les **emissions de deute públic** hem descarregat la banca de bona part de l'endeutament públic, alliberant recursos que s'han pogut destinar a donar suport a l'economia productiva.
- En estreta col·laboració amb el sector bancari, vam posar en marxa **una línia de crèdits tous** que va donar

liquiditat a les **empreses** en els moments més crítics de l'aturada de l'activitat vinculada a la Covid-19.

- Hem treballat per aconseguir **millorar la qualificació d'Andorra i de la plaça financera** que fan les agències de ràting internacionals.

Futur

- Negociarem amb la Unió Europea les adaptacions oportunes que permetin que el **sector financer andorrà mantingui la seva competitivitat** en el marc de l'Acord d'associació.
- Seguirem treballant perquè el sector financer disposi de les eines necessàries -d'accés a la liquiditat, de supervisió i d'altres mecanismes equivalents- que li permetin **competir en situació d'equitat** amb les entitats financeres d'altres països.
- Garantirem que Andorra continua estant en una molt bona posició en termes de **cooperació financera internacional** i de **lluita contra el blanqueig de capitals**.
- Continuarem la política d'**emissions internacionals de deute públic**, que permet alliberar recursos al sector financer, augmentar el venciment mitjà de l'endeutament del Govern i estalviar despeses financeres que s'haurien de pagar amb els diners de tothom.
- Desenvoluparem la legislació necessària per poder emprar els **actius digitals** com a instruments financers.
- Vetllarem, amb el suport de l'AFA, per la **protecció dels consumidors** en l'àmbit dels serveis financers.

3. Confiança

Perquè el creixement equilibrat que volem sigui sostenible, ens cal no perdre de vista els elements que són garantia de futur. El nostre equip és sinònim de solidesa institucional i d'estabilitat política, dos actius d'un valor incalculable arreu i encara més importants per a un país fràgil com el nostre. Una de les nostres prioritats és preservar el coprincipat parlamentari i l'equilibri institucional entre Consell General, Govern i comuns, adaptant als temps actuals aquesta arquitectura llegada per la història. Més enllà de les institucions, hi ha altres elements que són garants de la nostra sobirania: unes finances públiques sanejades i un Govern capaç de prosseguir la transició energètica, perquè la independència financera i energètica és avui més important que mai. Com també ho són altres elements que fa anys que formen part de la idiosincràsia andorrana: la seguretat ciutadana i la seguretat jurídica. Som la garantia que tots aquests actius continuaran sent part indestruïble d'Andorra durant molts anys més. I per reforçar aquestes garanties ens cal saber assumir, amb intel·ligència, compromisos en el si de la comunitat internacional i trobar un encaix al mercat interior europeu que respecti les nostres especificitats i posi en valor allò que ens fa únics.

3.1. Unes finances públiques sanejades

Unes finances públiques sanejades són la base d'un projecte polític que genera confiança. De la mateixa manera que cap família ni cap empresa no es pot permetre perdre diners de manera sistemàtica, també l'Estat ha de ser capaç de no gastar més del que ingressa i de situar el seu endeutament dins d'uns límits sostenibles. La pandèmia ens va obligar a fer un esforç molt important des del sector públic, però la bona gestió dels recursos duta a terme per Demòcrates ens ha permès tornar a l'equilibri pressupostari dins de la mateixa legislatura.

Fets

- Amb l'excepció dels dos anys afectats per la pandèmia -2020 i 2021-, **hem tancat els comptes del Govern amb superàvit**, tant l'any 2019 com l'any 2022.
- **Hem adherit Andorra al Fons Monetari Internacional**, la qual cosa ha reforçat el posicionament internacional del nostre país.
- Hem reestructurat el deute del Govern, duent a terme per primera vegada emissions internacionals de deute públic i col·locant als mercats deute per valor de 1.175 milions d'euros, **un 85% dels quals en bons verds, socials i sostenibles**.
- Aquesta reestructuració permet, en el context de tipus d'interès elevats en què ens trobem, **un estalvi de més de 30 milions d'euros anuals** per a l'Estat.
- Hem allargat el venciment del deute de l'Estat arribant per primera vegada fins als 20 anys. En quatre anys, **la maturitat mitjana del deute ha passat de 2 a 8 anys**.
- **Ens hem adherit al Banc de Desenvolupament del Consell d'Europa** amb el qual ja disposem de dos línies de crèdit associades a la Covid-19 i a la promoció de la digitalització.
- **Hem assolit un conveni de cooperació amb el Banc Europeu d'Inversions**.

- Hem dut a terme una reforma fiscal per **garantir que totes les empreses que tenen beneficis paguin**, com a mínim, un 3% d'impost de societats.
- Hem ampliat la xarxa de convenis per evitar la doble imposició, amb els acords signats amb la República Txeca, Croàcia, Hongria, San Marino i Mònaco.
- Hem digitalitzat la majoria de processos tributaris.
- Hem introduït la taxa turística i la taxa verda per diversificar les fonts de finançament de l'Estat.
- Hem arribat a un acord amb Espanya gràcies al qual les loteries espanyoles tributen al país i **aporten el 9,5% de la seva recaptació a les arque públiques andorranes.**
- Hem introduït un IGI reduït per als productes de primera necessitat.
- Hem millorat la qualificació d'Andorra per part de les agències internacionals.

Futur

- Durem a terme una reforma fiscal, consensuada amb els comuns per **establir -entre altres- una agència tributària única**, per tal de donar més resiliència al sistema tributari i **fer-lo simple, entenedor i atractiu per a les famílies i les empreses.** Aquesta reforma no suposarà cap increment de la pressió fiscal.
- **Agilitzarem els processos administratius** i fomentarem la digitalització de tots els tràmits vinculats al Departament de Tributs i Fronteres.
- **Continuarem negociant convenis per evitar la doble imposició** prioritzant els països europeus (com Alemanya o el Regne Unit) i els que representin oportunitats econòmiques més importants.
- **Millorarem la gestió del Tax Free** amb una aplicació que permeti els pagaments en línia.
- **Seguirem fent de l'equilibri pressupostari la norma** a l'hora de planificar i executar els comptes del Govern.
- Trobarem els recursos necessaris per fer front a **la reforma del sistema públic de pensions, per garantir-ne la sostenibilitat** i fer que sigui un procés gradual i progressiu, per tal que sigui assumible per a les empreses i les persones.
- **Treballarem per fer més transparent la informació pressupostària** i el destí dels recursos recaptats en concepte d'impostos i taxes.

- Desenvoluparem el conveni entre el Banc Europeu d'Inversions i Andorra per planificar i executar infraestructures **que ajudin a desenclavar geogràficament el país.**
- Continuarem treballant per disminuir, diversificar i **fer més sostenible el deute de l'Estat.**
- **Millorarem les avaluacions i la puntuació d'Andorra** a les agències de qualificació internacionals.
- **Promourem l'educació financera** a les escoles i com a part de la formació al llarg de la vida.

3.2. Una Administració propera i àgil

La tecnologia ha transformat dràsticament la nostra manera de viure i treballar, i això inclou el funcionament de l'Administració pública. És fonamental, doncs, que l'Administració es mantingui al dia amb els avenços tecnològics, sense renunciar a la relació propera i humana amb la ciutadania. La transparència és clau en aquesta relació, ja que fomenta la confiança i la corresponsabilitat, com també ho és la professionalitat i la dedicació dels treballadors públics. Seguirem treballant perquè l'Administració sigui el màxim d'eficient i àgil, sempre al servei de les persones, empreses i entitats del país.

SIMPLIFICACIÓ DE L'ADMINISTRACIÓ

Fets

- Hem adaptat tràmits **per bascular progressivament del tràmit presencial cap al telemàtic.** **tràmits** per a l'usuari final. En aquest sentit, hem reduït els temps d'espera al Servei de Tràmits.
- Hem treballat per millorar els temps d'espera i de resolució dels **Hem instaurat la cita prèvia de manera generalitzada.**

- Hem avançat en el pla de formació continuada en l'atenció a l'usuari **amb l'objectiu de garantir un servei òptim**, tan presencial com telefònic.
- Hem format el personal **per donar suport a la digitalització dels tràmits**.
- **Hem mantingut una comunicació fluida i constant amb els comuns** per tal d'informar-los dels avenços en el procés de transformació digital de l'Administració.

Futur

- **Ampliarem els tràmits que es poden fer de manera telemàtica** (e-tràmits).
- **Simplificarem tots els tràmits** que puguem per oferir un millor servei a la ciutadania.
- Continuarem promovent la cita prèvia **per obtenir una atenció millor i més ràpida** i seguirem escurçant, per tant, els temps d'espera.
- Promourem l'intercanvi d'informació entre administracions, **amb l'objectiu d'evitar la duplictat de tràmits a la ciutadania**.
- **Crearem el servei de mediació a l'Administració**.
- En l'àmbit de la digitalització de l'Administració, **crearem una entitat nacional que sigui responsable de l'estratègia tecnològica del país**.
- **Renovarem el lloc web www.govern.ad** perquè esdevingui un veritable portal ciutadà on es puguin fer els tràmits electrònics.

FUNCIÓ PÚBLICA

Fets

- **Hem iniciat el desplegament reglamentari derivat de la modificació de la Llei de la funció pública:** carrera professional (horitzontal i vertical), gestió de l'acompliment, registre de personal, classificació i revisió dels llocs de treball, salut i seguretat en el treball i comitè mèdic, drets sindicals de l'Administració i treball no presencial.

- **Hem aprovat els reglaments de desenvolupament dels cossos** de Policia, de Duana, de Banders, de Prevenció i Extinció d'Incendis, d'Institucions Penitenciàries i d'Educació.
- Hem augmentat un 3% les graelles salarials, i **hem incrementat cada any els salaris públics en relació amb la inflació.**
- **Hem flexibilitzat les condicions d'accés a la prejubilació** i estem proveint els compromisos per cobrir les jubilacions futures.

Futur

- **Seguirem desplegant les disposicions i els reglaments derivats de la modificació de la Llei de la funció pública**, amb la participació dels sindicats i dels funcionaris.
- **Afavorirem el creixement personal dels treballadors de l'Administració** a través de la formació i de la carrera professional, i de l'avaluació de l'acompliment, que treballarem simultàniament.
- Establirem trobades regulars amb els representants sindicals del sector públic **per tal d'establir una comunicació fluida i eficient.**
- Analitzarem i implementarem, en funció de les estimacions econòmiques, **noves flexibilitzacions de les condicions de jubilació**, concretament per a les persones que s'han prejubilat o jubilat entre el 2015 i el 2023.
- Culminarem el procés de reclassificació dels llocs de treball amb la participació dels sindicats i dels funcionaris.
- **Continuarem proveint els compromisos per cobrir les jubilacions futures.**
- **Els perfils competencials són essencials** per poder desenvolupar la carrera horitzontal i els definirem amb la Comissió de personal.
- **Crearem una taula de treball** per estudiar les possibilitats de modificació de la Llei qualificada d'acció patronal i sindical que els interlocutors socials demanen.
- **Continuarem consolidant places** per disminuir el percentatge de persones interines.

3.3.Un Govern obert i participatiu

La transparència, la rendició de comptes i la participació ciutadana són, en ple segle XXI, indissociables d'una democràcia de qualitat. El compromís amb aquests valors és la millor garantia d'una governança ètica que generi la confiança necessària entre la ciutadania i els seus representants amb les institucions públiques. Volem seguir promovent la participació ciutadana i ampliar-ne els horitzons per tal d'involucrar activament els ciutadans i les ciutadanes en el procés de presa de decisions i implicar-los en els objectius comuns per a Andorra.

Fets

- **Hem aprovat la Llei de transparència**, accés a la informació pública i govern obert que, entre altres, defineix el marc de la participació ciutadana, i n'hem iniciat el desplegament reglamentari.
- **Hem posat en marxa la plataforma en línia de participació ciutadana** www.visc.ad.
- **Hem coordinat més de 20 processos participatius** i accions de participació ciutadana, entre els quals cal destacar el Llibre blanc de la cultura i Andorra Reptes de futur.
- **Hem posat en marxa el portal de transparència** www.transparencia.ad.
- **Hem creat la Visura ciutadana** com a òrgan estable de participació i interlocució de la ciutadania amb l'Administració.

- Culminarem el procés de diagnosi de la participació ciutadana, amb l'objectiu d'**implicar-hi la ciutadania, l'Administració i els actors polítics**. La diagnosi permetrà orientar les accions de participació ciutadana i abordar els reptes actuals amb solucions integrals, transversals i globals.
- **Dotarem els treballadors de l'Administració de recursos i eines** per tal que desenvolupin accions de participació ciutadana en els àmbits d'actuació respectius.
- **Impulsarem la Comissió operativa de participació**, formada per tots els departaments del Govern i la Visura ciutadana.
- **Ampliarem la comunicació i la difusió** dels processos participatius a través de les xarxes socials.
- **Seguirem impulsant la participació ciutadana** en l'elaboració de polítiques públiques i en els processos de millora de la gestió pública, com ja hem fet amb la Llei d'economia circular i la Llei d'igualtat.
- Continuarem el desplegament reglamentari i l'aplicació de la Llei de transparència, accés a la informació pública i govern obert **per seguir reforçant la confiança de la ciutadania amb l'Administració**.
- Editarem guies i manuals per difondre tècniques i altres instruments **que permetin millorar la qualitat democràtica** de les accions de participació ciutadana.
- Desenvoluparem el Pla director de la participació ciutadana com a eina de planificació estratègica, **amb l'objectiu d'enfortir la participació** i d'avaluar l'eficàcia dels processos i les eines utilitzades.
- **Realitzarem processos de participació ciutadana tenint en compte les principals preocupacions de la ciutadania** i les temàtiques detectades en els observatoris del CRES i l'ARI.
- **Impulsarem la creació de la Taula de representació de la diversitat associativa d'Andorra**.

3.4 Uns professionals titulats i col·legis professionals de referència

Les professions titulades són un dels elements més importants de la nostra economia i de la societat civil. Professionals de referència acompanyen els principals processos de decisió de ciutadans i empreses al llarg dels seus cicles vitals. Des de Demòcrates estem convençuts de la importància d'aquests professionals. Per aquest motiu, és imprescindible que tinguin uns marcs normatius clars que en defineixin les competències, les responsabilitats i els requisits d'accés. Més enllà d'establir aquest marc que proporciona seguretat jurídica tant als usuaris com als proveïdors dels serveis, també cal crear les estructures, sovint col·legis oficials, que aglutinin els professionals de cada sector i els ajudin a autoregular-se i a continuar fent progressar les seves professions.

Fets

- Hem actualitzat i adaptat la Llei reguladora de l'exercici **de les professions titulades i de col·legis professionals** a les demandes dels professionals tot i alineant-la al cabal de la UE.
- Hem actualitzat les tarifes dels professionals sanitaris, després de més d'una dècada de contenció amb la finalitat que Andorra continuï sent un país atractiu per als professionals del sector.
- Hem modificat la llei que regula l'exercici de la **professió d'advocat** i del
- Hem regulat la professió de **traductors i intèrprets, i traductors i intèrprets jurats**, i hem creat el seu col·legi oficial.
- Col·legi Oficial d'Advocats d'Andorra per millorar-ne el contingut.
- Hem creat el **Col·legi Oficial d'Òptics i Optometristes d'Andorra**.
- Hem aprovat la Llei reguladora de les **professions titulades de la salut** amb una atenció particular a cadascuna d'aquestes professions.
- Hem creat el **Col·legi Oficial d'Arquitectes Tècnics d'Andorra**.

- Aprovarem la llei d'exercici de **la professió de geòleg**.
- Aprovarem la llei reguladora de les **professions relacionades amb l'economia**, que agruparà en un sol instrument jurídic la regulació de les professions d'expert comptable, assessor fiscal i gestor.
- Modificarem la Llei dels **gestors immobiliaris** per actualitzar-ne el contingut i adaptar-lo a la realitat actual.
- Aprovarem la llei de l'**auditoria**, que ja hem consensuat amb els sectors concernits.
- Seguirem treballant amb els professionals titulats i els col·legis professionals per aconseguir un acord d'associació amb la UE que garanteixi la qualitat del servei que presten i el seu estatus professional.

3.5. Unes infraestructures necessàries

La política d'infraestructures de transport i mobilitat també ha de saber trobar l'equilibri entre les necessitats d'un país que es desenvolupa ràpidament i que té una mancança històrica de vies de comunicació i un nou plantejament de la mobilitat, basat en la sostenibilitat, la potenciació del transport públic i el respecte pel paisatge. Demòcrates és la garantia que es duren a terme les infraestructures necessàries, sense costos inassumibles que comprometin les generacions futures, i amb una perspectiva oberta a incorporar canvis i noves tendències.

Fets

- Malgrat el replantejament de l'obra pública provocat per la pandèmia, **hem continuat invertint en la xarxa viària del país**: amb l'ampliació de la CG3 entre la rotonda dels Dos Valires i la rotonda d'Anyós, amb la millora de l'accés a la Massana, i amb l'ampliació i millora de la CG2 a l'alçada de la Trava, a la parròquia de Canillo.

- Hem desdoblant un tram important de l'avinguda Francesc Cairat, a Sant Julià de Lòria, per **millorar la mobilitat de la parròquia i de l'entrada principal al país.**
- Hem redimensionat el projecte de **desviació de la Massana**, que ha passat de tenir un cost de 60 milions d'euros a un de 18 milions.
- Hem elaborat l'estudi relatiu al **desenclavament d'Andorra**, un document que aporta diferents solucions d'interconnexió de la xarxa de mobilitat andorrana a l'espai europeu.
- Hem posat en marxa els vols regulars des de l'aeroport d'Andorra-**la Seu d'Urgell**, diversificant les vies d'entrada al país.
- Hem adjudicat la construcció de l'**heliport nacional**, a la Caubella de Pal.
- Hem millorat paisatgísticament el tram viari de la zona del Bon Racó a Santa Coloma.
- Hem construït la rotonda de Borda Sabater **per millorar la mobilitat** de la zona.
- Hem realitzat millores als **accessos amb França** cap a Tolosa, conjuntament amb França, i hem acordat altres intervencions a la xarxa viària que connecta Andorra amb Perpinyà.

Futur

- Posarem en marxa **noves fórmules de transport públic i mobilitat sostenibles**, amb un èmfasi especial en un mitjà de transport segregat que uneixi Escaldes-Engordany i Sant Julià de Lòria i que, en el futur, es pugui perllongar fins a la Seu d'Urgell.
- Continuarem eixamplant la Carretera General 5 **amb voravies per connectar la Massana amb Arinsal.**
- Continuarem eixamplant la **Carretera General 2** a l'alçada de la Trava, a Canillo.
- Eixamplarem els revolts tancats i estrets de la Carretera General 4 a Pal **per augmentar la seguretat viària.**
- Acabarem la **desviació de Sant Julià de Lòria**, que permeti desdoblar l'avinguda Francesc Cairat entre el carrer Isidre Valls i el túnel de la Tàpia.
- **Construirem la desviació de la Massana i Ordino**, amb un cost de 18 milions d'euros, peça clau per descongestionar la parròquia, millorar la qualitat de vida dels seus ciutadans i garantir la mobilitat fluida de les valls del Nord.

- Continuarem implicant-nos en la gestió de l'aeroport d'Andorra-la Seu d'Urgell amb l'objectiu d'**obrir noves rutes comercials a altres capitals europees** com París, Lisboa o Londres.
- Estudiarem la possibilitat de finançar, a través del Banc Europeu d'Inversions, **l'arribada del ferrocarril a Andorra.**
- **Avaluarem la possibilitat de desdoblar la connexió viària amb França** amb una carretera entre el Pas de la Casa i l'Ospitalet, que transcorri íntegrament per territori andorrà, per la Solana d'Andorra.
- Construirem un **cementiri multiconfessional** adequat als requeriments que ens traslladin les entitats religioses del país i a la demandes que ens formulen els organismes internacionals.
- **Reformarem el refugi del Comapedrosa** per millorar el confort dels usuaris.
- **Donarem un ús a la parcel·la de la casa Parramon** amb un edifici de nova construcció.
- **Rehabilitarem l'Hotel Casamanya** i el destinarem al Ministeri de Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat i rehabilitarem també la Casa Rossell d'Ordino.

3.6. Una energia pròpia i neta

Andorra ha iniciat la transició energètica, però el context global fa imprescindible accelerar-ne el procés. Per això cal també una transició social que afavoreixi un canvi d'hàbits i més col·laboració entre el sector públic i el privat. Hem de continuar fomentant la reducció del consum elèctric nacional i avançar, mitjançant la diversificació de la producció amb energies renovables, cap a una sobirania energètica més gran.

Fets

- Hem aprovat la Llei de mesures per respondre a les situacions de crisi energètica, **amb l'objectiu de fer front a la crisi energètica global**, i hem implantat mesures concretes per a la reducció del consum a tots els nivells.
- **Hem mantingut tarifes competitives** en temps de volatilitat en els preus de mercat de l'energia, gràcies a les finances sanejades de FEDA, al compromís del Govern i als acords de compra d'energia.

- **Hem impulsat la tarifa elèctrica bonificada** per a les famílies amb situacions de risc o de vulnerabilitat. Aquesta tarifa permet que totes les famílies que reben ajuts socials no hagin de pagar el terme de potència i s'estalviïn entre 6,8 i 18,3 euros al mes.
- Hem augmentat el pes de l'energia renovable importada els darrers anys: l'any 2021, **el 63% de l'energia elèctrica consumida a Andorra va ser d'origen renovable**.
- Hem creat el segell Llum Verda per impulsar **la implicació de les empreses amb la sostenibilitat** i la reducció de la seva petjada de carboni mitjançant la compra d'energia renovable.
- Hem inaugurat el parc solar de Grau Roig i hem avançat en el projecte per construir un parc eòlic al Maià, dos projectes que ens acosten als objectius de la LITECC **d'increment de la producció nacional fins al 33% de la demanda**.
- **Hem potenciat l'increment de produccions d'autoconsum d'energia fotovoltaica** a través de les ajudes del programa Renova i de tarifes competitives de compra d'aquesta energia.
- Hem iniciat **l'augment de la capacitat de la xarxa elèctrica** per millorar la qualitat del subministrament elèctric i avançar-nos a l'augment de l'electrificació que es deriva de la mobilitat elèctrica i la descarbonització de les calefaccions. Hem construït l'ETR de la Gonarda, per millorar l'abastiment a les valls del Nord, i hem iniciat la construcció de la línia d'alta tensió entre Encamp i Grau Roig, que permet duplicar la capacitat d'importació d'energia provinent de França.
- **Hem impulsat la producció renovable** oferint concessions per a les minicentrals hidroelèctriques.
- **Hem construït 3 xarxes de calor:** hem engegat la xarxa de calor d'Andorra la Vella, que aprofita l'energia residual del tractament de residus, hem posat en funcionament la xarxa de fred i calor d'Escaldes-Engordany i hem ampliat la xarxa de Soldeu-el Tarter.

Futur

- **Mantindrem FEDA com una entitat pública cabdal** per avançar cap a la transició energètica i de suport a la ciutadania.
- Seguirem mantenint **tarifes elèctriques** competitives respecte dels països veïns. Ho farem buscant maneres alternatives de garantir l'estabilitat

de preus en la compra de l'energia, com ara amb nous contractes a llarg termini o amb inversions en producció.

○ Mantindrem la tarifa bonificada i **impulsarem ajudes per a les famílies que tenen dificultats** per pagar la factura de l'electricitat.

○ Promourem **un sistema tarifari que permeti més flexibilitat** per al consumidor per rebaixar-ne el preu.

○ **Seguirem prioritzant la importació d'energia renovable.**

○ Seguirem desenvolupant les infraestructures previstes en el Pla d'infraestructures energètiques i **afavorirem la col·laboració publicoprivada** en el seu desplegament.

○ Desenvoluparem el parc eòlic del Maià, amb col·laboració dels comuns de Canillo i Encamp, per **incrementar la sobirania energètica.**

○ **Continuarem promovent les mesures per afavorir l'estalvi** i l'autoconsum energètic, amb ajudes perquè els productors apostin per l'energia fotovoltaica.

○ **Desenvoluparem les comunitats energètiques.**

○ En el marc del rol exemplar de l'Administració, col·locarem plaques solars a tots els edificis de l'Administració, i

definirem i **executarem un pla d'eficiència per als edificis públics.**

○ **Ajudarem els professionals del sector a formar-se** en la instal·lació d'energia fotovoltaica i treballarem amb ells en aquest procés de transició energètica.

○ **Finalitzarem les millores necessàries en la xarxa de transport d'electricitat**, que ens permeten tenir una connexió amb els dos països veïns, per poder-nos abastir per un sol costat en cas de talls, incidències o restriccions. Per a això, acabarem la construcció de la línia d'alta tensió i farem la nova connexió a través d'Espanya que permetrà també una millora en la importació provinent del país veí del sud.

○ Un cop acabada la construcció de la línia d'alta tensió entre Encamp i Grau Roig **enretirarem totes les torres d'alta tensió** de la línia anterior, que es troben en nuclis urbans i en terrenys privats.

○ **Ampliarem les opcions d'inversió en infraestructures de producció renovable per part de privats.**

○ **Seguirem ampliant les xarxes de fred i calor.** Construïrem una xarxa de calor al Pas de la Casa i inclourem la biomassa com a font de producció d'energia renovable a la xarxa de calor de Soldeu.

3.7. Una Andorra segura i una justícia efectiva

Les cotes elevades de seguretat ciutadana d'Andorra són un dels grans actius del país, tant des del punt de vista social com econòmic. Mantenir Andorra com un referent de seguretat es compta entre les prioritats de tot Govern responsable, especialment en un moment en què les entitats i les persones encarregades de vetllar per la nostra seguretat s'han d'adaptar a noves formes de delinqüència i noves realitats. Així mateix, una justícia que disposi dels recursos necessaris per fer la seva feina de forma eficient i efectiva és també una peça clau en la construcció d'una societat oberta, dinàmica i cohesionada.

Fets

- **Hem incrementat els efectius del Cos de Policia**, amb 12 places de nova creació.
- **Hem promogut el desplegament reglamentari de la Llei de seguretat pública i de les lleis reguladores dels cossos especials.**
- Hem impulsat i aprovat la **Llei de seguretat privada**.
- Per millorar la gestió de les emergències, hem aprovat a **Llei de protecció civil**.
- En el marc del **pla de xoc per a l'Administració de justícia**, hem creat 25 noves places; concretament, 5 places de secretari judicial, 13 places d'oficial per a la Batllia, 1 plaça de fiscal adjunt, 1 plaça de secretari judicial i 5 places d'administratiu per a la Fiscalia.
- Hem modificat la Llei qualificada de la justícia, el Codi de procediment penal, la Llei de la jurisdicció administrativa i fiscal i la Llei del saig per tal d'agilitzar l'Administració de justícia i dotar-la de **més eficiència i de més efectivitat**.
- **Hem potenciat la mediació i l'arbitratge** com a fórmules alternatives de resolució de conflictes.

- **Hem continuat l'actualització i la sistematització del dret privat**, amb l'aprovació de la Llei de la persona i la família, que ha suposat, entre altres, el reconeixement del matrimoni igualitari.
- **Hem avançat en la digitalització** amb l'aprovació de la Llei d'accés electrònic a l'Administració de justícia.
- **Hem regulat els estats d'alarma i emergència** definits a la Constitució.
- **Hem creat plans i protocols d'evacuació i confinament** per a situacions d'emergència, gestió de nevades i ventades i fenòmens sísmics.

Futur

- Posarem en marxa el centre nacional d'emergències i, per tant, construirem el **nou edifici del 112 com a centre neuràlgic de la gestió de les emergències**.
- Impulsarem una nova llei en matèria concursal, **per tal de modernitzar i agilitzar** aquesta temàtica.
- Revisarem la Llei qualificada de la nacionalitat per tal de posar-la al dia, **corregir iniquitats i clarificar els diferents procediments**, requisits i terminis.
- **Modificarem el Codi de procediment penal** -l'avantprojecte de llei del qual ja està redactat- amb el consens de tots els actors implicats.
- **Aprovarem la Llei relativa al tractament de dades personals** amb finalitats de prevenció, investigació, detecció o enjudiciament d'infraccions penals.
- Continuarem la tasca d'**actualització i sistematització del dret privat andorrà**, amb l'aprovació de la llei de drets reals, que permetrà tirar endavant el Registre de la propietat.
- **Ratificarem el Conveni de Lugano** relatiu a la competència judicial, el reconeixement i l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil.
- **Durem a terme el projecte de digitalització del Departament de Policia**.
- Continuarem dotant el cossos de Policia, de Duana, de Prevenció i Extinció d'Incendis i d'Institucions Penitenciàries dels recursos tècnics i humans necessaris **per mantenir l'excel·lent nivell de seguretat de què gaudim al país**.

- **Finalitzarem el desplegament reglamentari** de les lleis reguladores dels cossos de seguretat en diàleg constant amb els representants d'aquests col·lectius.
- **Seguirem aplicant una política d'immigració equilibrada**, que doni resposta a les necessitats de cobertura dels llocs de treball per al teixit productiu del país i que alhora garanteixi la seguretat ciutadana i la cohesió social.

3.8. La veu d'Andorra al món

La ciutadania és al centre de la política exterior. Així, tota iniciativa que es desenvolupa en l'àmbit internacional ha de ser útil i oferir noves oportunitats als ciutadans i les ciutadanes d'Andorra. Amb aquest objectiu, cal garantir la coordinació de l'acció exterior entre les institucions i establir unes línies d'acció comunes que millorin la visibilitat d'Andorra en els fòrums internacionals. Igualment, cal definir una estratègia en matèria de política exterior que doni continuïtat a la feina feta i dibuixi una projecció de futur. Tot plegat amb la convicció que, si la ciutadania és la destinatària última de la política exterior, el ministeri que se n'encarrega ha de fer els esforços necessaris per millorar la comunicació i dur a terme accions de pedagogia per explicar la feina que fa.

Fets

- Hem presidit la Secretaria ProTempore Iberoamericana del 2019 al 2021 i **hem organitzat la Cimera Iberoamericana** a Andorra. Una ocasió única de reforçar el nostre posicionament internacional i d'estrènyer la cooperació amb els Estats Iberoamericans.
- **Hem assegurat la participació activa d'Andorra als organismes internacionals:** Nacions Unides, UNESCO, OMS, Consell d'Europa i OSCE.
- Hem facilitat, conjuntament amb Colòmbia, una resolució sobre el

multilingüisme a les Nacions Unides (2022).

- Hem aconseguit que Andorra sigui membre del Consell executiu de l'Aliança per a les muntanyes de les Nacions Unides, amb la qual cosa **hem millorat la visibilitat del país en l'àmbit internacional.**
- Hem presentat el segon informe voluntari sobre la **implementació dels Objectius de desenvolupament sostenible (ODS)** el juliol del 2022.
- Hem mantingut un **diàleg actiu amb les ONG andorranes** que impulsen projectes d'ajuda al desenvolupament.
- Hem assegurat la presidència del Grup Europa Occidental a la UNESCO el 2022.
- Andorra ha liderat un projecte de Ruta de la Pau a la UNESCO el 2022.
- Hem treballat amb Espanya per obtenir les autoritzacions que han permès obrir l'aeroport d'Andorra- la Seu a operadors comercials.
- Hem treballat amb França per seguir millorant els accessos a Andorra. Hem signat un acord sobre la millora de la RN116 el 2022 i estem aplicant l'acord sobre la RN20.
- Hem ampliat la xarxa de convenis per evitar la doble imposició, amb els acords signats amb Mònaco, República Txeca, San Marino, Croàcia i Hongria.
- Ens hem adherit al Fons Monetari Internacional per incrementar la resiliència de l'Estat.
- Ens hem adherit al Banc de Desenvolupament del Consell d'Europa.
- Hem signat un conveni de cooperació amb el Banc Europeu d'Inversions per poder accedir al seu finançament.

Futur

- Continuarem sent actius en els organismes internacionals i **farem el seguiment dels temes prioritaris per a Andorra** en l'àmbit internacional: educació, medi ambient, persones vulnerables, etc.
- Continuarem mostrant la **solidaritat d'Andorra** a través de contribucions voluntàries per pal·liar les principals crisis humanitàries al món.
- Implementarem l'estratègia relativa a **l'Agenda 2030 i els Objectius de desenvolupament sostenible (ODS).**
- Seguirem millorant la visibilitat d'Andorra en l'àmbit internacional,

tot liderant la temàtica relativa a les muntanyes.

- Realitzarem accions de comunicació per explicar els beneficis de la participació d'Andorra als organismes internacionals **en favor de la ciutadania andorrana**.
- Seguirem reforçant el treball de cooperació amb la **Francofonia**, amb els **Estats de la regió iberoamericana** i amb l'**Organització de països de llengua portuguesa**.
- Seguirem reforçant la política d'**ajuda al desenvolupament** i fomentarem accions de sensibilització.
- **Consolidarem un espai pirinenc** de cooperació amb Occitània i amb Catalunya.
- Seguirem **potenciant el treball de cooperació** amb els Grups d'amistat amb els parlaments francesos, espanyols i portuguesos.
- Seguirem treballant conjuntament amb el Ministeri de Cultura per **promoure internacionalment els artistes d'Andorra** a través la xarxa de les ambaixades d'Andorra i a través els contactes de les ambaixades acreditades a Andorra.
- Continuarem reforçant el treball d'**assistència consular** per als ciutadans andorrans.
- Treballarem un projecte comú amb Espanya i França per **promoure el desenclavament d'Andorra** i dels territoris veïns gràcies al fet que Andorra ha establert un acord de cooperació amb el Banc Europeu d'Inversions.

3.9.El nostre lloc a Europa

Les negociacions entre Andorra i la Unió Europea per assolir un Acord d'associació (AA) van començar al març del 2015 i es preveu que acabin al final del 2023, amb un text acordat entre les parts. Durant el 2024, haurien de tenir lloc els procediments de ratificació per part d'Andorra i també per part de la UE, amb la celebració prèvia d'un referèndum vinculant a Andorra. La participació al Mercat únic de la UE ha d'impulsar la diversificació de l'economia andorrana, permetent la instal·lació a Andorra de nous sectors d'activitat o el desenvolupament de noves línies de negoci per als sectors existents, fruit d'un increment notable de la seguretat jurídica del país, aportada per l'equivalència entre el marc jurídic andorrà i el marc jurídic de la UE. Sense Acord d'associació, els marcs jurídics no es poden considerar equivalents i durant els darrers anys moltes iniciatives que haurien estat estratègiques per a Andorra no s'han pogut desenvolupar per aquest motiu. Alhora, l'Acord servirà per aixecar les traves amb què joves, empreses i professionals del país es troben a l'hora de desenvolupar una carrera professional o acadèmica en l'entorn europeu.

Fets

- Hem creat la Secretaria d'Estat d'Afers Europeus, encarregada de continuar **negociant el millor acord possible per a Andorra**, de compartir el contingut de la negociació amb els actors polítics, econòmics i socials, i també de preparar les estructures necessàries per implementar el futur Acord.
- Hem mantingut les converses amb la UE inclòs durant els mesos en **què la pandèmia de la Covid-19 no permetia mantenir reunions presencials**. Les dos delegacions van poder continuar els treballs de manera telemàtica durant 20 mesos.
- Hem pogut assolir un **preacord amb la UE per mantenir FEDA** com a principal operador en matèria d'electricitat.

- Hem refermat el compromís de la UE amb un **període transitori de 30 anys per al sector del tabac**, una ampliació de la unió duanera i el manteniment de les franquícies de viatgers.
- Hem iniciat conjuntament amb la UE els treballs per a la redacció d'una **solució pròpia per a Andorra per gestionar els fluxos d'immigració**, basada en el manteniment d'unes quotes específiques. Així mateix, es preveu poder mantenir els mecanismes que permeten refusar l'entrada a Andorra o expulsar del nostre territori les persones que posin en risc la seguretat ciutadana.
- Hem obtingut una reducció de les **obligacions administratives** d'Andorra en camps com l'estadística o la restitució de dades mediambientals, per exemple.
- Hem organitzat més d'un centenar de **reunions públiques**, en centres de batxillerat o amb els actors econòmics i socials, per compartir l'estat de les negociacions i recollir i respondre els dubtes, preocupacions i neguits de la ciutadania.
- Hem treballat de manera específica amb els sectors privats concrets per construir les posicions de negociació que la delegació andorranca defensa a Brussel·les.
- Hem assolit, conjuntament amb tots els grups parlamentaris, un **Acord polític nacional** que ha reforçat les posicions d'Andorra a la taula de negociacions.
- Hem treballat de manera molt propera amb els Estats membres de la UE que han ocupat les presidències rotatòries del Consell de la UE, i especialment amb els Estats veïns, i hem aconseguit que el projecte d'Acord d'associació hagi format part de les prioritats de les diferents presidències.

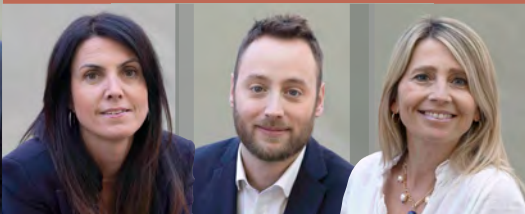
Futur

- Mantindrem una Secretaria d'Estat d'Afers Europeus lligada als serveis del Cap de Govern per refermar el convenciment que **el projecte d'Acord d'associació té un abast transversal** i, alhora, per significar la importància política del projecte davant dels nostres interlocutors.
- **Completerem la negociació de l'Acord d'associació**, conscients de l'oportunitat tècnica i política que el moment actual ofereix per a Andorra i per a la UE d'arribar a uns acords beneficiosos per a les dos parts.

- Assolirem **un bon acord per a Andorra** en les qüestions més sensibles, com són els mecanismes de regulació dels fluxos d'immigració, el mercat de les telecomunicacions o la regulació i la supervisió del sector financer.
- Continuarem treballant amb els sectors implicats totes les qüestions que encara es troben en negociació, per tal de defensar sempre, a Brussel·les, **una posició fruit del consens obtingut a escala nacional**. Concretament, ens reunirem amb actors polítics, econòmics i socials mensualment per informar i debatre l'evolució de la negociació.
- Avançarem i **millorarem la comunicació pública** en relació amb l'avançament de la negociació, i en destacarem les oportunitats, però també els reptes o les cessions.
- Seguirem avançant en la preparació de les estructures necessàries per a la implementació de l'Acord i en els mecanismes de represa de les normes de la UE, per tal que el procés es pugui fer **de manera àgil i eficient**.
- Treballarem per assolir en els millors terminis **un nou acord polític entre el Govern i tots els grups parlamentaris**, de manera que el tram final de la negociació es pugui fer sobre la base **de consensos polítics generals**.
- **Prepararem el referèndum vinculant** que ha de permetre a la ciutadania decidir sobre la ratificació de l'Acord d'associació per part del Consell General.

Per Canillo
DEMÒCRATES + INDEPENDENTS

Guillem Casal / Jordi Jordana / Meritxell Alcobé / Lluç Pol / Marion Dourdet

Per Encamp
UP + **DEMÒCRATES** + INDEPENDENTS

Jordi Torres / Maria Martisella / Pere Marsenyach / Jenifer Iglesias / Esther París

Per Ordino
ac ACCIÓ COMUNAL D'ORDINO + **DEMÒCRATES** + **LA** Liberals

Berna Coma / Sandra Codina / Marc Galabert / Marc Saura / Meri Rabadà

Per La Massana
CC CIUTADANS COMPROMESOS + **DEMÒCRATES**

Carles Naudi / David Montané / Natalia Cusnir / Meritxell Ribera / Jan Visent

Per Andorra la Vella

DEMÒCRATES + **Liberals**

Conxita Marsol / Alain Cabanes / Víctor Pintos / Sílvia Riva / David Férriz

Per Sant Julià de Lòria

DEMÒCRATES + **Liberals** + INDEPENDENTS

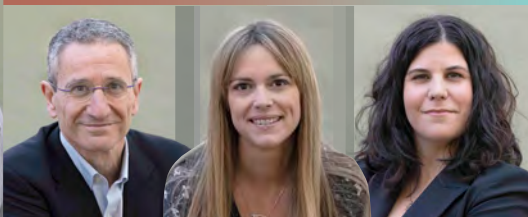

Helena Mas / Eva París / Joan A. León / Josep M. Manubens / Sandra de la Rosa

Per Escaldes-Engordany

DEMÒCRATES + **ACCÍÓ** + INDEPENDENTS

Trini Marin / Marc Magallón / Salomó Benchluch / Mariona Cadena / Laura Mas

CONFIANÇA

DEMÒCRATES + CC + aC + UP + INDEPENDENTS